839.82
H361t
1917

UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAMPAIGN
BOOKSTACKS

Henning Larsen

GUNNAR HEIBERG

TANTE ULRIKKE

SKUESPIL I FIRE AKTER

Kristiania 1917

FORLAGT AV H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)

GUNNAR HEIBERG

TANTE ULRIKKE

SKUESPIL I FIRE AKTER

KRISTIANIA
FORLAGT AV H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
1917

DET MALLINGSKE BOGTRYKKERI

839.82
H361t
1917

TANTE ULRIKKE

SKUESPIL I FIRE AKTER

FØRSTE OPLAG TRYKT 1884

PERSONERNE

PROFESSOR BLOM
FRU BLOM
HELENE, deres datter.
TANTE ULRIKKE, fruens søster,
lærerinde paa et døvstummeinstitut.
STATSRAAD STABEL
EIVIND STABEL, cand. philos., hans søn.
ADVOKAT STRØM
STUDENT FREDRIKSEN
Stud. jur. A. STRØM
Stud. jur. P. STRØM og
ANDRE deltagere i møtet i 3dje akt.

FØRSTE AKT

Eftermiddag i professor Bloms dagligstue, som er rikt utstyrt; væsentlig mørke farver. Midt i stuen bord med lænestoler og en puf. I forgrunden til høire sybord. Til venstre likeoverfor en patée. Paa væggen kolossalfotografier fra Rom samt Thorvaldsens „Natten" og „Dagen" i stort format. I bakgrunden fører en dør ind til professorens studereværelse, som er overflødig utstyrt med bøker, papirer, skrivestel; en stor Pallas Athene over skrivebordet. Paa væggen til venstre dør ut til entréen, paa høire dør ind til spisestuen.

Det er i mørkningen. PROFESSOR BLOM og FRU BLOM sitter paa hver sin side av bordet, hvorpaa kaffestel med stor maskine; bak denne staar HELENE.

BLOM

Forbyde ham huset kan jeg naturligvis ikke. Han er jo søn av min gamle ven Stabel. Men det er en løs, upaalidelig person. Jeg vil ikke tale om hans anskuelser — men rent privat! Han skylder jo gud og hvermand. Advokat Strøm f. eks.

FRU BLOM

Men kan da ikke gamle Stabel hjælpe ham?

BLOM

Du vet Stabels affærer er ikke videre; — det er i det hele tat det uheldige ved vore ledende mænd baade paa det ene og det andet parti — naa! her kan det imidlertid baade forklares og undskyldes. Og desuten — han er jo snart tredve aar. Strøm, hvem han formelig har narret til at laane sig nogen hundre kroner, sier at Eivind Stabels eneste indtægt bestaar i at han averterer gratis i nogen radikale aviser — efter manuduktion, ser du.

FRU BLOM

Men saa har han vel elever?

BLOM

Han hadde en i norsk, som ikke betalte fordi han strøk til artium. Saa fortæller Strøm idetmindste. *Reiser sig.* Gi mig en draape til min cigar. *Helene skjænker.* Jeg faar ind til avhandlingen. Klokken er blit mange. *Til Helene.* Det er noget andet, det, de gamle grækere — end folket og selvstyre og Eivind Stabel og alt det. *Ind paa kontoret.*

FRU BLOM

Far har vist ret — Eivind Stabel er vist en løs, upaalidelig person — og det ikke bare i pengesaker. — Jeg synes det er underlig at ikke du ogsaa har lagt mærke til det. Jeg tror ikke paa ham.

HELENE

Hvorfor sier du mig alt dette?

FRU BLOM

For at advare dig, Helene. Pas dig.

HELENE

Jeg behøver ingen advarsler.

FRU BLOM

Jo du gjør — jeg har nok mærket —

HELENE

Nei, nei, det er ikke saa!

FRU BLOM

Jo Helene jo; men vogt dig. Slike mænd har stor magt over os. Jeg vet det. De lover saa stort, og vi blir øre av den dur av ord som vi saa gjerne lar suse os om ørene. Og saa en vakker dag, naar de skal løse ind sine løfter, — han minder mig saa levende om sin far, dengang han var ung, — og de andre unge paa den tid.

HELENE

Mor, jeg forstaar hvem du mener, — far og Stabel og de andre som skrev adresser og holdt taler for Danmark — men ikke noget fik de sat igjennem, og selv gik de ikke med i krigen. Du og jeg pilte charpi — jeg husker det godt, skjønt jeg var ganske liten — og jeg forstaar ogsaa hvorfor du bestandig var saa blek og alvorlig dengang, nu forstaar jeg det.

FRU BLOM

Hys, hys — ikke saa ivrig, Helene. Det er urigtig av mig at tale slik *gir hende noget garn at holde* — men jeg er bange for denne Eivind Stabel. Din far er en saa fin, nobel, human natur, men Eivind Stabel — jeg tror ikke paa alt dette frihetssnakket hans.

HELENE

End far da! Jeg har læst i gamle aviser, hvorledes han snakket oppe i Studentersamfundet. Men det var dengang han var ung. Herhjemme har han aldrig talt om frihet — hverken i det ene eller andet. Ikke for det, der blev saamen aldrig talt om det paa skolen heller — aa jo, kanske langt, langt tilbake i historien, dengang vi hadde om grækerne og perserne, men det tapte sig ialfald indover tiden — jeg tror vi læste om den franske revolution uten at det ord blev nævnt. Men alvorlig talt, jeg skylder Eivind og tante Ulrikke saa meget; det er nu engang dem som har git mig interesse for det som er oppe i tiden.

FRU BLOM

Det er ikke far og jeg, mener du. — Nei, nei, det er nok saa.

HELENE

Er du ikke svært glad i tante?

FRU BLOM

Jo — jovisst.

HELENE

Jamen du skulde holde meget mere av hende. Jeg synes at baade du og far likesom er litt kolde mot hende. Slik som hun er mot de døvstumme, og slik som hun gaar omkring hos fattigfolk og steller og hjælper — hvad gjør det saa om hun er litt underlig.

FRU BLOM

Ja men Helene — far har ret i — du har ikke godt av at være saa meget sammen med tante. Der er da andre mennesker som du kan tale med, og som har interesse for det som — som er oppe i tiden, som du sier.

HELENE

Men hvem? hvem? Der er jo ingen andre end tante og Eivind Stabel. Far bare smiler av mig, og jeg har ingen veninder længer; og der er jo næsten ingen herrer som taler til mig heller, de synes naturligvis jeg er kjedelig — og det endskjønt jeg blir jo en rik arving.

FRU BLOM

Men kanske det netop derfor er at Eivind Stabel —

HELENE

Fy, mor, tal ikke slik om ham.

FRU BLOM

Der kan du se hvor ivrig du blir. — — Ja jeg kan ikke hjælpe.

HELENE

Nei, det kan du ikke. *Fruen ser hurtig hen paa hende.* Ja, kjære mor, det var ikke saa jeg mente.

Gaar hen og kysser hende.

Professor Blom ind.

BLOM

Men hører I da ikke det ringer.

En Pike kommer ind fra spisestuen og gaar ut i entréen. Litt efter Statsraaden ind. Fruen kalder paa piken, som bærer kaffestellet ut og straks efter kommer ind med lampen.

STATSRAADEN

trykker fruens haand. Skal hilse saa meget fra min frue. *Trykker Helenes haand.* Hvor ser De rask og godt ut! *Til Blom.* Godaften du. Jeg vilde gjerne tale med dig.

FRUEN

Følger du med ut i kjøkkenet, Helene?

STATSRAADEN

Jeg fordriver vel ikke damerne?

FRUEN

Nei langtfra — jeg skal ut og stelle til aften. *Begge damer gaar.*

BLOM

Naa værsaagod, sæt dig ned, du er saa urolig.

STATSRAADEN

Ja jeg har som sagt meget vigtige ting at tale med dig om. Du vet statsraad Lie er meget syk.

BLOM

Ja.

STATSRAADEN

Det er høist sandsynlig at han ikke lever uken ut.

BLOM

Jasaa. Det er da sørgelig — og hans kone stakkar?

STATSRAADEN

Hun fik telegram netop ved middagstider og var meget blek og bekymret. Det værste var at befrygte.

BLOM

Men reiser hun da ikke ned til Carlsbad?

STATSRAADEN

Hun skal ha en liten.

BLOM

Aa ja saa. Men det var det vigtige du vilde si mig. Undskyld, kanske jeg avbrøt.

STATSRAADEN

Det var netop dette.

BLOM

Hvad?

STATSRAADEN

Den post som altsaa blir ledig ved statsraad Lies eventuelle død, — skulde ikke du, Blom?

BLOM

Jeg?

STATSRAADEN

Ja netop du, — vilde ikke netop det være en virkekreds for dig?

BLOM

Men Stabel, hvor vil du hen — jeg har jo aldrig egentlig beskjæftiget mig med politik.

STATSRAADEN

Politik. Hadde jeg nogensinde beskjæftiget mig med politik da jeg blev kaldt til hans majestæts raad?

BLOM

Jamen allikevel!

STATSRAADEN

Ingen falsk beskedenhet! Jeg har allerede talt med flere av mine kolleger og nu i eftermiddag med hs. eksc. statsministeren, og ingen av dem var uvillige.

BLOM

Ikke det?

STATSRAADEN

Blom! Hs. eksc. blir gammel nu. Han fylder iaar de 80, saa det varer vel ikke mange aar, før han ansøker hans majestæt om avsked. Selv har han slaat paa stats-

raad Bornemann eller mig som sin eftermand. Hvem vilde du anse for mest skikket?

BLOM

tænkende. Ja! — ja!? — Bornemann eller du? —

STATSRAADEN

Naa ja, den tid, den — sorg. Motta imidlertid denne post. Du skylder — ja rent ut, du skylder landet det offer. Vi blir færre aar for aar, vi, hvem landets sande vel ligger paa hjerte. Vi trænger uavhængige, dannede, hæderlige mænd som dig.

BLOM

Men mangler I da slike?

STATSRAADEN

Mangler. Hvor kan ud spørre.

BLOM

Du sier at I trænger —

STATSRAADEN

Synes du det er et passende øieblik at komme med ordkløverier?

BLOM

Det var sandelig ikke saa ment — undskyld. *Ser ned; skraper med det ene ben paa gulvet.* Tror du virkelig at fædrelandet —

STATSRAADEN

Ja, fædrelandet kræver dette offer av dig.

BLOM

Er han altsaa meget syk?

STATSRAADEN

Meget farlig syk. Fru Lie ser overordentlig bekymret ut. Overordentlig bekymret. Frygtet det værste, det allerværste.

BLOM

Døden?

STATSRAADEN

Ja — døden.

BLOM

Stakkels kone.

STATSRAADEN

Du har ret.

BLOM

Ja, vi faar med guds hjælp haabe det beste.

STATSRAADEN

Ja, vi faar haabe det beste.

BLOM

hurtig. Ja kjære, ikke saa at forstaa —

STATSRAADEN

Nei, naturligvis.

Liten pause.

BLOM

Kirkedepartementet?

STATSRAADEN

Kirkedepartementet!

BLOM

rækker haanden ut. Gamle ven!

STATSRAADEN

trykker Bloms haand. Gamle ven!

BLOM

peker mot kontoret. En cigar?

STATSRAADEN

Tak.

BLOM

Udmærket cigar.

STATSRAADEN

— Du, saa var det min store obligation; den forfalder nu paa mandag — *De gaar mot kontoret.*

Eivind Stabel ind. Der veksles haandtryk.

BLOM

Naa, er De kommet hjem?

EIVIND

Ja jeg kom i formiddag. Professoren befinder sig vel — og familien har det godt?

STATSRAADEN

Hvorledes har du hat det i sommer?

EIVIND

Jo tak. End du?

Blom ind paa kontoret.

STATSRAADEN

Jo saamen. — Laa du paa den samme gaarden hele tiden?

EIVIND

Nei. Jeg reiste omkring. Jeg har arbeidet stærkt.

STATSRAADEN

Arbeidet? Paa hvad?

EIVIND

Paa valgene — bare agitert i stilhet forresten. Familien er ikke prostituert —

STATSRAADEN

Alvorlig talt, Eivind. Agter du ikke at ta dig noget alvorlig for?

EIVIND

Alvorlig! Jeg tjener mit land paa min maate. Desuten blir det ikke længe før min roman kommer.

STATSRAADEN

Er du færdig med den?

EIVIND

Ja — det vil si — jeg har ikke skrevet det ned altsammen — men jeg har det klart hvorledes det skal være — altsammen.

STATSRAADEN

Hvad skal du leve av nu i vinter? De vilde jo ikke ha dig længer i Eders værdige organ — du var for doven, har man fortalt mig.

EIVIND

Doven! Ja, de kaldte det doven; men saken var, de betalte ikke, — og desuten var der meningsforskjel.

STATSRAADEN

Der har været i dusinvis av dine regninger mens du har været borte, og jeg kan ikke betale, jeg har ikke penger. Saalænge jeg lever, kan du jo bo hos mig, men —

EIVIND

Aa min tid kommer nok. Desuten — jeg har jo min korrespondentvirksomhet.

STATSRAADEN

Til radikale provinsaviser — jo det skal du bli fet av. Jeg tror formelig jeg hadde foretrukket at du var vedblit med dette folkehøiskolelæreriet fremfor at du aldeles ingenting bestiller.

EIVIND

Gudsforholdet er blit et andet med mig, siden jeg var folkelærer.

STATSRAADEN

Gudsforholdet! Folkelærer! Gudbevare mig vel. — Du kan faa en plass i mit departement; ta den før det blir for sent.

EIVIND

Jeg tjener ikke det nuværende ministerium.

STATSRAADEN

Du gider ikke arbeide, far. Det er saken. Man kan da ogsaa bli ærgerlig. Ja træk paa skuldrene av din far, saa meget du vil. Værsaagod! Det er dog for din skyld jeg taler.

EIVIND

Livets vilkaar og livets krav er andre for den yngre slegt.

STATSRAADEN

stiller sig bak Eivinds stol. Si mig, Eivind. Tar jeg feil naar jeg tror at ha lagt mærke til, med fornøielse at ha

lagt mærke til at du meget hyppig kommer her i min gamle vens hus, — og at det ogsaa er av den grund at du er her nu iaften, like efter at du er kommet hjem.

EIVIND

Av den grund? hvilken grund?

STATSRAADEN

Det vilde inderlig glæde mig, hvis saa var.

EIVIND

Jeg forstaar ikke.

STATSRAADEN

Jovisst forstaar du, — og min velsignelse skulde I faa.

EIVIND

Jeg kan tænke mig hvad du mener; men hvis saa var — saa kan jeg forsikre dig at min kjærlighet var ren, skinnende ren.

STATSRAADEN

Det er min trøst at saa er, *lægger sin haand paa hans skulder* at jeg er sikker paa at saa er. Jeg skal anvende al min indflydelse hos Blom, som nu engang ikke rigtig kan med dig. Og jeg skulde ta meget feil om det ikke skulde lykkes.

BLOM

i kontordøren. Naa!

STATSRAADEN

Nu kommer jeg. For at vende tilbake til det vi talte om før, kjære Eivind, din nuværende stilling er uholdbar. Noget maa du gjøre. *Ind paa kontoret.*

EIVIND

Stillingen er uholdbar. *Litt efter bestemt.* Vel! *Hen til speilet, indtar stillinger, gjør avvekslende sit ansigt tungsindig-alvorlig og vemodig-blidt.*

Helene ind, stanser et øieblik.

HELENE

Goddag!

EIVIND

vender sig hurtig. Goddag — jeg — jeg hadde faat noget sort her like ved næsen *ser sig i speilet en gang til* — er det av nu? *Gnir sig med lommetørklæet.* Det var vist sot. *Tar hendes haand, holder den længe og ser hende alvorlig i øiet.* Hvorledes har saa De hat det, frøken Helene?

HELENE

Tak. Og hvorledes har De hat det i sommer?

EIVIND

Herlig! Der er noget forjættelsesrikt i dette at reise i dette vort deilige land. Indtrykkene samler sig saa mægtig i ens sjæl. Lysten vaakner, og evnen økes til at virke for land og folk. Og dog! Der er noget underlig trist i dette, at ingen forstaar en; — bønderne deroppe forstod mig igrunden ikke, — og nu far! Det er tungt ikke at ha sin far paa sin side naar slaget kjæmpes, — det har noget av borgerkrigens rædsel over sig. Og Deres forældre, frøken Helene, især Deres mor, jeg vet det godt — de har ikke tillid til mig — og hvorfor — jeg forstaar det ikke. Og saa De selv, De hvem jeg helst av alle — og jeg synes dog jeg har delt med Dem av hvad jeg kalder min rigdom, min kjærlighet til friheten og mit luende haab til fremtiden —

HELENE

Jeg er Dem taknemlig for saa meget.

Man hører høirøstede stemmer fra entréen.

EIVIND

nærmer sig til hende. Frøken Helene!

HELENE

Det er vist tante og advokat Strøm.

EIVIND

litt forvirret. Advokat Strøm?

HELENE

Ja —

EIVIND

Nei det var bare — jeg synes han er saan simpleks.

Tante Ulrikke og Advokat Strøm kommer samtidig ind av døren. De er ivrig optat av samtalen. Tante Ulrikke har bøker samt en ridepisk under armen.

TANTE ULRIKKE

Ja, man maa være helt sig selv. Det var som da jeg mærket at kristendommen ikke bar mig længer, — jeg skyndte mig fra den, som jeg vilde skyndt mig fra et isflak paa Bjørviken en varm aprildag.

STRØM

Er det bare døvstumme De er lærerinde for, eller gir De undervisning i idioti ogsaa?

TANTE ULRIKKE

Der er plass for idioter ogsaa.

STRØM

Naa, naa, bare ikke hissig. Jeg skal si Dem noget, jeg; De har ikke alene alt for mange jern i ilden, De har ogsaa altfor meget ild i hjernen.

TANTE ULRIKKE

Gud hvor vittig!

STRØM

Aa ja, ikke saa værst! *Gjør grimaser med ansigtet og fingrene som til døvstumme.*

TANTE ULRIKKE

Aa la være med det gaperi.

Hen til Helene; hilser hjertelig.

STRØM

hen og trykker Eivinds haand. Goddag, goddag. Glæder mig overmaade at se Dem igjen. Nu er det — la mig se — det er 6, nei 7 avdrag siden jeg hadde den fornøielse at tale med Dem — foruten renter og omkostninger.

EIVIND

Hr. advokat. Det er rigtig kjedelig. Men nu kommer min bok snart, og da —

STRØM

Ja da — død og pine. De har formodentlig brukt mig i romanen ogsaa — det er jo en roman? — Med hud og haar, som jeg gaar og staar; — det er jo skik nu — fin skik! Hul samfundsstøtte! Som gjør nar av de unge, varme, ædle fremskridtsmænd, hva? — Baade i literaturen og virkeligheten. Rigtig en fet gris — ja jeg for Dem. De skal rigtig ha tak for at De ikke rent har slaat haanden av os gamle.

EIVIND

ler tvungent. Hvor kan De tro.

STRØM

Ha ha. Ja, det er sku ganske morsomt.

TANTE ULRIKKE

Kunde jeg faa tale litt med Eivind nu? Det er derfor jeg er kommet.

STRØM

De vil kanske skaffe ham en plass paa anstalten — ja som lærer naturligvis.

Blom ind fra kontoret; Statsraaden staar i døraapningen.

BLOM

Goddag, advokat — goddag, Ulrikke. I fuld kamp.

STRØM

faar øie paa tante Ulrikkes ridepisk. Men Gud i himlen, hvad er det? Er det den nyeste talemetode for døvstumme?

TANTE ULRIKKE

Jeg vil gaa i fred om kvelden. Ja De faar passe Dem, De ogsaa — saa De ikke ved en feiltagelse —

BLOM

Hys da. Helene er jo inde. Skal du ikke ta av dig, Ulrikke?

TANTE ULRIKKE

Saa skulde kanske Kristine og Helene og jeg sitte her

inde i dagligstuen alene — og ta imot visitter hvergang en av herrerne maatte her igjennem for at —

BLOM

Men Ulrikke da!

TANTE ULRIKKE

Ut i gangen, mener jeg — for at hente noget — et lommetørklæ, som de har glemt altsaa —

STRØM

Hem! hem!

FRUEN

som netop er kommet ind og har hilst paa de nye gjæster. Saa ta nu av dig, Ulrikke. *Vil ta ridepisken.*

TANTE ULRIKKE

Den beholder jeg. Advokaten er her.

STRØM

truer med fingeren. Forføreriske kvinde!

FRUEN

Fy, advokat. Jeg skal nok faa advokaten til ikke at være slem mot dig. Ta saa av dig.

TANTE ULRIKKE

Slem — han — mot mig. Pyh — skidt.

STRØM

Det ord tar sig best ut paa døvstumt. Slik. *Gjør grimaser.*

BLOM

En cigar, Strøm!

STRØM

Tak. Skal ikke De ha, frøken. Aa De forstaar ikke. *Spør med døvstummegebærder.*

TANTE ULRIKKE

Tak. Jeg røker ikke. Eivind, gaar du med paa socialistmøtet imorgen?

EIVIND

skvætter op. Jeg. Nei — jeg kan desværre ikke. Jeg skal — jeg har lovt at besørge noget for far imorgen.

STATSRAADEN

Hva?

STRØM

Hvormange ganger er De pepet ut paa saanne møter som De har sammenkaldt selv?

TANTE ULRIKKE

Syv ganger, og en gang pep jeg selv — men da var jeg alene — der kom ingen folk. Men imorgen skal vi holde det første socialistmøte paa over tyve aar.

STATSRAADEN

frem i forgrunden til Blom. Det maa forhindres.

BLOM

Møtet?

STATSRAADEN

Nei, at din svigerinde optræder. Det vil være til hinder for din utnævnelse.

BLOM

Herregud!

STATSRAADEN

Ikke noget snak. Hvad tror du man vil si i Stockholm til at den nye kirkeministers svigerinde optræder paa socialistmøter. *Høitidelig til tante Ulrikke.* Vel, frøken! Jeg respekterer Deres personlige anskuelser, men det forekommer mig, at en saadan optræden let vilde kunne komme i strid med Deres skolegjerning — og De har jo statsbidrag.

TANTE ULRIKKE

Og saa mener De at jeg skulde gjøre alle de døvstumme barna til socialister!

STATSRAADEN

Nei, forstaa mig ret, De forener Dem jo med fuldstændig gudløse mennesker.

TANTE ULRIKKE

Hvor der ingen religion er, har Gud tapt sin ret.

STATSRAADEN

Er der ingen religion paa Deres skole?

TANTE ULRIKKE

Jo paa anstalten er de protestanter allesammen. Men jeg mener: jeg og socialisterne. Aanei, far! Jeg skal nok passe min skolegjerning. De skal ikke faa noget at klage. Nei da. Den var ikke heldig.

STRØM

spydig til statsraaden. Hun haaner det helligste.

STATSRAADEN

Blom!

BLOM

Kristine!

FRUEN

Ulrikke. Er det værdt du gaar paa det møte. Christian vil det saa nødig, og han har jo altid været saa snil og human mot dig.

TANTE ULRIKKE

Human han! Han taaler ikke at en bok ligger paa maven, den maa ligge paa ryggen. *Gjør bevægelsen med en bok paa bordet.* Saa human er han. Rik men ræd, mor! Det er saken.

STATSRAADEN

Blom!

BLOM

Jeg tror ikke du gaar, Ulrikke, naar du hører det kan være til skade for mig. Jeg har altid behandlet dig saaledes —

TANTE ULRIKKE

Du er ræd for prostitution for familien.

BLOM

Mere end det, jeg —

STATSRAADEN

Hys! —

TANTE ULRIKKE

Dere er rædde allesammen — alle dere gamle. — *Til statsraaden.* De skulde ta Deres søn til eksempel, De gamlingen. Er det en av dere som gider gjøre noget for alle de tusener her i landet som har det vondt og trænger hjælp — direkte gjøre noget — ikke bare skrive noget i protokoller — men direkte — gjøre noget s e l v — er det nogen av dere som elsker Norge saapas.

STRØM

Elsker Norge. „Elsker, elsker det og tænker"! Besynderlig konversationstema.

TANTE ULRIKKE

Elsker Norge ja. Ja, det er besynderlig at jeg, et gammelt fruentimmer, skal staa her og gjøre dere et saadant spørsmaal og ikke faa noget svar — det er komisk.

STRØM

Ja det er komisk.

TANTE ULRIKKE

Her gaar dere saa rolige og fornøide omkring og er vigtige og gaar i selskaper og saa videre og i teatret og — og later som ingenting, og ser ikke at folk vrir sig i skidt og lugt og svineri.

STRØM

Det var en god mundfuld.

TANTE ULRIKKE

Men kan dere da ikke forstaa at det er rimelig at være som jeg — jeg har ikke ro paa mig et øieblik — jeg synes ikke jeg kan sitte stille et minut om gangen — jeg synes jeg hører klynk og tuten i alle kroker. Men vær sikker, jeg skal gaa paa det møte, og jeg skal fortælle dem hvad slags folk dere er.

BLOM

Men saa herregud da, Ulrikke; husk paa du er i en dannet familie.

TANTE ULRIKKE

Du vil maaske forbyde mig huset, som du nu har hentydet til i mange aar.

BLOM

Ja, Ulrikke, hvis —

STATSRAADEN

Frøken Ulrikke, er det Deres fulde alvor at De vil gaa paa det møte?

TANTE ULRIKKE

Ja gu er det mit alvor.

STATSRAADEN

Hør. Mine damer og herrer. Jeg vil under taushets løfte betro Dem en ting. Det er væsentlig av hensyn til Dem, frøken Ulrikke, at jeg gjør det, og jeg sier det rent ut, det er væsentlig for om muligen at faa Dem bevæget til at opgi Deres forsæt. *Stille, høitidelig.* Det er ikke usandsynlig, at inden en ikke meget fjern fremtid vil hans majestæts øine falde paa vor ven professor Blom ved valget av nyt medlem av høistsammes raad. *Utrop av forbauselse og lykønskning.*

STRØM

trykker Bloms haand. Gud vet hvorfor ikke du skulde være statsraad.

TANTE ULRIKKE

Hans majestæts øine. Ha ha. Skal du bli statsraad. Det er emne som skapt til imorgen — jeg skal fortælle paa møtet hvad slags folk de sætter til at styre os her i landet — en mand som gud hjælpe mig i hele sit liv ikke har gjort andet end skrevet en bok om partikelen ut — huttetu — og saa været human.

FRUEN

Det er betrodd dig som en hemmelighet.

TANTE ULRIKKE

Hemmelighet. Skal det være hemmelighet, hvem der skal være statsraad — naa ja, det er sandt — men — men

jeg skal si ting som er meget værre. *Slaar med ridepisken i luften.* Dere skulde ha av denne, magtesløse magthavere; for nu skal der bli leven her i byen. — Adjø. Velkommen paa møtet imorgen, allesammen. *Gaar.*

STRØM

halvsagte efter hende. O, var jeg ridepisken paa din —

STATSRAADEN

Er der da intet som gjør indtryk paa det menneske.

STRØM

Nei ikke engang hans majestæts øine. Det er rigtig et hyggelig menneske at ha i en familie. Hyggelig menneske!

BLOM

Nu ja, herregud — det er vel ikke saa farlig — hun er jo — *Peker paa panden.* Uf. — La os nu faa det litt hyggelig her.

STATSRAADEN

Jeg sier dig, Blom, svakhetens tid maa være forbi. Humaniteten har ogsaa sine naturlige grænser.

STRØM

Sper hende inde, for fanden, og naar møtet er over, saa eksporter hende til Amerika.

FRUEN

Advokat Strøm. Hun er da min søster.

STATSRAADEN

Ganske rigtig, frue. Ingen voldelige midler naturligvis.

STRØM

reiser sig, frem paa scenen; midt mellem statsraaden og Blom. Tror du hun gaar paa dette møte?

BLOM

Tror du, Kristine?

FRUEN

Ja.

Under det følgende noget dæmpede, men hissige replikskifte sees Helene at sitte stiv og stille paa stolen ved siden av kontoret i

bakgrunden. Fruen gaar hen og taler til hende. Helene svarer ikke, men lytter til hvad herrerne sier.

STRØM

Er det til hinder for Bloms utnævnelse?

STATSRAADEN

Ja.

STRØM

Skal vi saa holde os til det nøkne faktum: Hun er gal! Hendes galskap gaar ut over dig. Vi sætter i avisen at hun er sindssvak.

STATSRAADEN

Det vilde kanske være vel haardt — og det er desuten vel sent, det er jo allerede imorgen at møtet skal holdes.

STRØM

Det vil i betydelig grad forsvake indtrykket — og jeg skal desuten faa mine to brorsønner til at underholde hende, naar hun optræder.

EIVIND

temmelig høit. Hr advokat. Hun er fruens søster, hun er frøken Helenes tante.

STRØM

halvsagte. Syv avdrag — foruten renter og omkostninger.

BLOM

La os ikke mere tale om dette. Det lar sig nok arrangere. Hun er jo — *Peker paa panden.*

HELENE

fra stolen ved siden av kontoret; stille. Nei, hun er ikke det.

BLOM

Hvad behager?

HELENE

Jeg sier bare at tante ikke er gal, og det vet dere selv meget godt. Fy, jeg synes det er skam, far, at det ikke er nødvendigere at du blir statsraad, end at de vælger en

anden bare for tante Ulrikkes skyld. Og hvad galt er der i at hun gaar paa det møte. Jeg synes du skulde gaa der selv. Du som skal bli statsraad, maa vel ha tænkt litt over hvorledes fattigfolk skal faa det bedre, og hvorledes de skal faa mere oplysning og alt det — og det kunde du jo da gi raad om.

STRØM

Blom paa socialistmøte. Ha, ha.

HELENE

Det maa det da være som politikken tilsist gaar ut paa. — Ja værsaagod, le saameget dere vil — jeg tror nu det allikevel —

STRØM

De skulde optræde selv, frøken.

HELENE

Jeg skal — jeg følger med tante.

STRØM

Hele familien paa socialistmøte. Professoren og tante Ulrikke og Helene. De ogsaa, frue.

HELENE

frem. Det er mit alvor. Jeg gaar med tante.

STATSRAADEN

Blom — frue, hvad er det — hvad —?

BLOM

Hun synes synd paa tante, stakkar. Hun holder saa meget av hende.

HELENE

halvt i graat. Ja jeg holder av tante, meget mere end dere nogensinde har gjort, og derfor gaar jeg med hende, og derfor vil jeg forsvare hende mot Deres brorsønner — jeg hørte det godt, hr. advokat — og fortælle at dere vil sætte i avisen at hun er gal — for hun er ikke gal — aa det er stygt, stygt av dere. *Hurtig ut gjennem spisestuedøren.*

STRØM

Det blir nok ikke dig som blir berømt for deltagelse i det offentlige liv, men din datter. Pak porteføljen sammen. Du faar vente til næste dødsfald. Det blir nok Stabel, for han ser saa sint ut, at han vist snart faar blodprop.

STATSRAADEN

Er det alvor? Kan der være tale om at det er alvor? Kan der være spor av tale om, at det er alvor? Hvis — saa kan der ikke være tale om at du kan komme ind i statsraadet. Har du ogsaa rigtig sat dig ind i situationen? Blom, det hadde jeg aldrig, aldrig i verden trodd om dig.

BLOM

Hvor vil du hen? — jeg tror du er gal; tror du min datter —; hun er litt overspændt og synes at vi har ertet den gamle for meget — og det har vi kanske ogsaa, men —

STATSRAADEN

Din kone tror det — hun tror det er din datters alvor; vi tror det allesammen, vi saa det jo. Ikke sandt, Strøm?

STRØM

Jo gudbevares. Men ingen voldelige midler naturligvis!

BLOM

Men det var du — hvorfor? — det var du som sa til hende at hun burde gaa paa det møte.

STRØM

Jeg! Nei hør vet du hvad — jo det er sandt, det var mig. Men jordbunden var vel forberedt, omgangen med tante Ulrikke, din humane opdragelse —

BLOM

Vi skulde for lang tid siden ha forbudt tante huset — og jeg hadde ogsaa gjort det, hvis det ikke hadde været for din skyld, Kristine — vi skulde ha tat os ganske an-

derledes personlig av hendes opdragelse — hører du, Kristine; du har jo været sammen med hende hele dagen.

STATSRAADEN

Man er vistnok noget svak i saa henseende — i vor tid; ja misforstaa mig ikke, frue; det være langt fra mig at dadle Dem specielt; men hele opfatningen av, hele anskuelsesmaaten av opdragelsen — i det hele — i vor tid —

BLOM

Jeg tror absolut ikke vi behøver være bange for Helene; men kjære Stabel, saa ondt det gjør mig, én ting vil jeg dog si dig, og det netop nu, da du taler om vor tids maate at opdrage barnene paa. Gamle ven, det gjør mig ondt. Men den væsentligste grund til hvad der er forefaldt her i aften, tror jeg vi finder i at Helene søker sig omgang med mennesker — og det meget mot min vilje — med mennesker hvis meninger, hvis levesæt, hvis væsen saa langt fra harmonerer med hvad jeg og mine sætter pris paa —

EIVIND

dæmpet. Jeg forstaar hvem De mener. Men De tar feil av mig, hr. professor, som De altid har gjort. Jeg tror jeg handler som jeg skylder mig selv, baade som tilhænger av det store liberale parti og som ven av denne familie, naar jeg forhindrer frøken Helene fra et overilet skridt. Ved at optræde paa et saadant møte gavner hun ikke den store sak — undskyld, det j e g tror er den store sak — men hun opnaar kun at vække unødig forargelse og splid i sin familie.

BLOM

Forklar Dem. Jeg forstaar ikke hvad De mener.

EIVIND

Maa jeg faa lov at tale med Helene i enrum — og jeg tror, ja jeg er sikker paa, at hun ikke skal gaa paa møtet.

BLOM

Jeg forstaar aldeles ikke hvorledes det skulde nytte Dem, naar ikke jeg, hendes far —

STATSRAADEN

Ingen formalia nu! Det gjælder din fremtid, og det gjælder din datters fremtid. Det gjælder om at skape en minister og om at døde en skandale.

BLOM

Jeg forstaar ikke hvorledes din søn —

EIVIND

Man kan høre til de forskjelligste politiske partier og dog agte hinandens helligste følelser.

BLOM

Aa kald paa Helene, Kristine.

FRUEN

Nei ikke nu iaften — kan det ikke vente til imorgen.

STATSRAADEN

Det er imorgen mødet skal holdes.

EIVIND

til fruen. Ha ikke mistillid til mig. *Høit.* Nu, jeg skal vente til imorgen formiddag, hvis professoren ikke har noget mot det.

BLOM

Ja, jeg tilstaar, jeg forstaar ikke.

STRØM

Aa ungdommen, ungdommen!

BLOM

Du mener da vel ikke —

En Pike kommer ind og har talt til fruen.

FRUEN

Værsaagod, der er anrettet.

STATSRAADEN

Maa jeg ha den ære.

Statsraaden, Fruen og Blom gaar i forveien ind i spisestuen.

STRØM

til Eivind. Aa et øieblik! Jeg skal rive hele obligationen i filler — med renter og omkostninger, hvis De faar denne sak ordnet.

EIVIND

Hr. advokat. De tror da vel ikke —

STRØM

Hvor kan De tro? Men allikevel! Praktiske mænd! For min ven professorens skyld!

Blom viser sig i døren.

STRØM

Vi kommer. — Kjærlighet hvad?

EIVIND

Ingen spøk — hr. advokat.

STRØM

Nei, naturligvis, ingen spøk. — Men De vet, damer liker ikke slike smaa uregelmæssigheter — med renter og omkostninger. *Ind i spisestuen.*

ANDEN AKT

Samme dekoration som i forrige akt. Tidlig paa formiddagen dagen efter 1ste akt.

Blom kommer fra kontoret, gaar ut i entréen og kommer tilbake med Statsraaden; den siste med overfrakke samt med hat i haanden. Blom har slobrok paa.

BLOM

Vi faar bli her. De hænger gardiner op i kontoret.

STATSRAADEN

Han lever ikke dagen over.

BLOM

Lie mener du?

STATSRAADEN

Naturligvis. Da jeg gik min tur idagmorges, var jeg indom der. Fruen var elendig; aldeles nedtrykt, sa jomfruen. Sent igaaraftes hadde hun faat telegram fra hans læge.

BLOM

Og det barn som skal komme? Ottende maaned, jo?

STATSRAADEN

Ja meget vanskelige omstændigheter. Aldeles fortumlet var det forresten jomfruen sa. Men gjør dig istand, Blom. Vi skal møte hos statsministeren kl. 12-Jeg har allerede talt med ham idag. Hs. eksc. var for. resten paafaldende rask idag. Nu! Jeg har ikke været ledig et øieblik. I aftenaviserne staar du allerede nævnt som en av dem, der staar i første række ved besættelsen av posten — hvis han dør før avisen kommer ut da. Og saa en vittig artikel av Strøms brorsøn om din svigerinde — han skal være meget vittig.

BLOM

Ja men — kan ikke det undgaaes?

STATSRAADEN

Blom! Er det for vor egen skyld vi handler?

BLOM

Jeg har tænkt hele natten paa hvad jeg skulde gjøre som minister, og jeg fandt ikke nogen reformer —

STATSRAADEN

Reformer! Vi skal administrere.

BLOM

Det skulde da være at der gjordes noget mere for de klassiske studier.

STATSRAADEN

Ja, det kommer nok. — Har du talt med Helene idag?

BLOM

Nei, jeg har netop staat op. Jeg sovnet saa sent, jeg laa og tænkte.

STATSRAADEN

Eivind kommer om en stund. *Blom hører ikke.* Eivind kommer om en stund.

BLOM

Jasaa — gjør han det?

STATSRAADEN

Blom, du liker ikke Eivind.

BLOM

Hvor kan du tro — han er jo din søn.

STATSRAADEN

Herregud! baade du og jeg har da i vor ungdom danset paa andet end bonede gulv.

BLOM

Jeg aldrig.

STATSRAADEN

Naa ja, jeg og Strøm da. Og det var jo paa en maate ogsaa for at lære folkets trang at kjende, som Eivind sier, ialfald det smukke kjøns.

BLOM

Det er slet ikke det.

STATSRAADEN

Ja herregud, det at han er rød, gjør dog virkelig ingen ting. At det gaar over med aarene, vet da baade du og jeg. Vi hørte jo selv engang til oppositionen, dengang den var berettiget, gudbevares —; du selv var jo en av dem som talte mest — og best naturligvis. Og slik som vi sang — jeg hører formelig duren endnu. Jeg synes næsten vi sang for meget.

BLOM

Ja, for du hadde ingen stemme. Du vilde heller holde taler.

STATSRAADEN

Jamen var det ikke dig som fremsatte forslag om at der skulde være studentertog hvert aar? — Det kan jeg like. Godt humør!

BLOM

Nei, jeg er ikke i godt humør. Det er hans forhold til religionen, hans hele livsanskuelse —

STATSRAADEN

Hvilken?

BLOM

Hans livsanskuelse, sier jeg.

STATSRAADEN

Hvilken, spør jeg. For han har hat flere. Han har vandret den moderne utviklingsgang. Pietist, indifferent, grundtvigianer, vantro. Vær ikke bange. Alle bekjendte fritænkere omvender sig før de dør. Historisk — man læser det i avisen ret som det er.

BLOM

Jamen, Stabel, Helene og Eivind passer slet ikke sammen.

STATSRAADEN

Hør, Blom — i den slags ting hylder jeg absolut ubetinget frihet. Ingen paavirkning eller overtalelser fra forældrenes side. Kjærlighet er, om jeg saa maa si, — kjærlighet er kjærlighet. Ikke sandt?

BLOM

Men min kone — Kristine tror heller ikke de passer sammen.

STATSRAADEN

Du har jo selv sagt at din kone tror at Helene elsker Eivind — og desuten naar du vil, saa vil din kone naturligvis ogsaa. Det har jo altid været saa.

BLOM

Ja naturligvis, det har jo altid været saa.

STATSRAADEN

Ja, jeg mener naturligvis ikke andet end —

BLOM

Nei naturligvis. Men han selv, Eivind, — kan han — hvad skal han ta sig til.

STATSRAADEN

Han gaar ind i mit departement. Jeg er sikker paa det. Men kort og godt. La os ikke fortape os i fremtiden.

Det gjælder nu først og fremst om ved hans hjælp at faa forhindret en handling som ikke alene vil være til uutslettelig skandale for familien — sæt dig levende ind i situationen! men — jeg vover at si saa stort et ord — som vil være til ulykke for landet.

BLOM

Aa!

STATSRAADEN

Det er mit ramme alvor.

Strøm ind.

STRØM

Har De hørt det?

STATSRAADEN

Vi vet det, vi vet det.

STRØM

Han ligger hen i en døs.

STATSRAADEN

Nei hvad? Noget nyt?

STRØM

Kommer fra fru Lie i dette hellige øieblik. Hun hadde netop faat telegram — det er ikke ti minutter siden. Ligger hen i en døs.

BLOM

Og ingen formue — stakkels kone.

STRØM

Nu ja — den enes død —

STATSRAADEN

Det er saa —

BLOM

Men allikevel!

STATSRAADEN

Vi foreslaar stor pension.

BLOM

Man kan da ikke leve av forslag.

STRØM

Jo av at fremsætte forslag kan man leve — Stabel lever.

STATSRAADEN

Det blir den anden statsmagts sak at bevilge. Suum cuique. Er du færdig, Blom? Om et kvarter maa vi gaa.

BLOM

Øieblikkelig. *Hen til spisestudøren.* Kristine!

Fruen ind. Hilsen og haandtryk.

STATSRAADEN

Eivind bad uttrykkelig at hilse Dem, frue.

FRUEN

Tak. *Ser hen paa Blom.*

STATSRAADEN

Efter avtale kommer han her om en stund — og saa tror jeg nok det skal lykkes. *Gnider sine hænder.*

FRUEN

Hvilket?

STATSRAADEN

At faa Deres datter forhindret fra at foreta et overilet skridt. Aa, det skal nok gaa, det skal nok gaa.

Fruen ser efter Blom, som ser væk.

BLOM

Et glas sherry, mine herrer.

STATSRAADEN

Det maa ske i en fart. Klokken 12 præcis maa vi være hos hans ekscellence.

Blom gaar ind paa kontoret. Fruen ut i spisestuen for at bringe vinen.

STRØM

Naar nu Eivind faar Helene, og du faar Blom — ind i statsraadet, og saa den gamle ekscellence dør efter hundre aars trofaste arbeide — was willst du noch mehr?

STATSRAADEN

Tror du jeg er en alvorlig mand?

STRØM

Du er min ven, og din konto hos mig beløper sig nu til 9000 kr.

STATSRAADEN

Du er rigtig hyggelig idag, Strøm.

STRØM

Jeg er objektiv. Jeg gjør op status.

Blom kommer ind med sin kjole og et ordenstegn. Samtidig kommer Fruen efterfulgt av Piken med sherryen.

BLOM

Vil du være saa snil at sy den store Olafen i kjolen. Det gjør Kristine altid. Væsaagod. Du kan gjerne sitte her og sy. Ikke sandt, mine herrer? *Skjænker i glassene.*

STRØM

Kan man tænke sig et skjønnere syn. Hustruen fæstende symbolet paa sin mands fortjeneste paa hans kjole. Et helt genrebillede. Næsten historiemaleri. Skaal, hr. statsraad Blom.

BLOM

smilende. Tak.

STATSRAADEN

Titlerne er det dog ikke værdt at begynde med endnu.

STRØM

Ja det er sku sandt, han lever endnu.

BLOM

alvorlig. Ganske rigtig.

STATSRAADEN

reiser sig. Maa jeg ikke destomindre paa egne — og advokat Strøms vegne som Deres mands ældste venner av et oprigtig hjerte faa lov til at ønske Dem tillykke, frue. Jeg kjender jo av personlig erfaring det i sandhet skjønne forhold som altid har fundet sted mellem mand og hustru

i dette hjem, og jeg føler mig overbevist om at De fremdeles med raad og daad vil staa Deres mand bi i hans høie stilling. Og jeg vil for mit personlige vedkommende ønske at det forhold som i saa mange aar har knyttet mig til dette hus, maa bli endnu langt intimere og inderligere — til held og lykke for alle parter. Frue.

Der klinkes.

BLOM

med utrop. Kristine! Kald paa Helene.

FRUEN

Hvad vil du hende?

BLOM

nikker venlig til hende. Bare kald paa hende, Kristine.

Fruen gaar.

STATSRAADEN

Vi maa gaa. Klokken er mange.

BLOM

stærkt optat av noget han tænker paa. Bare et øieblik.

Fruen og Helene ind.

BLOM

som sitter paa patéen til venstre. Kom herhen, Helene. *Lægger armen om hendes liv.* Vi er nok politiske motstandere vi to. — Det er vel ikke saa farlig vel? — Det du sa igaaraftes — *Helene vil ut av farens arm* ja, jeg mener bare at det du sa igaaraftes, gjorde dit gode hjerte ære, og jeg har derfor besluttet at gjøre dig en glæde — og jeg vet jeg kan ikke gjøre det paa nogen bedre maate — paa nogen maate som du heller — Vil du ha 400 kr. til dine fattige?

HELENE

ser paa ham. Far!

STRØM

Maa jeg faa lov at tegne mig for 200 kr.

STATSRAADEN

Det er meget smukt. Det er netop kvindens rette

opgave naar hun vil træde utenfor hjemmets snævre ramme.

STRØM

Vil ikke du ogsaa tegne dig, Stabel?

Statsraaden ser spørgende paa Strøm, der nikker betydningsfuldt til ham.

STATSRAADEN

Maa jeg ogsaa tegne mig for — *Strøm rækker to fingre iveiret* for to hundrede kroner.

HELENE

Mange tak. Jeg skal anvende pengene vel. *rækker haanut til fruen.* End du mor —

FRUEN

Hvad mener du?

HELENE

Naa ja, det er sandt — far har betalt for dig. *Litet ophold.* Men far, er du ikke ræd for at jeg skal drive forcert fattigpleie med pengene, som du saa ofte har sagt?

BLOM

Det mente jeg ikke saa nøie.

STATSRAADEN

ser paa klokken. Det er paa høie tid — vi maa gaa.

HELENE

halvhøit til fruen. At du skulde være med paa det!

FRUEN

Hvad mener du?

HELENE

Ikke mere om det, mor. *Vender sig i døren.* Mange tak, far.

FRUEN

efter hende, men kommer tilbake; til Blom. Værsaagod. Kjolen er færdig.

Gaar ut spisestudøren.

STATSRAADEN

Et paa samme tid ypperlig og smukt indfald!

STRØM

tørt. Jeg tror ikke det virket heldig.

BLOM

Jeg forstaar ikke hvad I mener.

STATSRAADEN

Men der kan du se. Det eneste middel er Eivind. Forstaar du at det ikke gaar an at hun gaar paa det møte? — Ringte det ikke? Det er vist Eivind. Faa din kone med ut med det samme vi gaar. Det er best at de unge er alene. *Blom viser utaalmodighet.* Vil du være minister eller ikke?

STRØM

Sentimentalitet er en lei ting, Blom.

STATSRAADEN

Bestem dig. Vi maa gaa.

BLOM

Ja — der er jo ikke noget galt i at de taler sammen. De kan jo tale sammen. Og hvis de elsker hverandre —

STATSRAADEN

Ja naturligvis; det maa bli deres egen sak. — Ta saa paa dig og faa din kone med ned over gaten. — Naturligvis, Blom!

Blom tar sin kjole paa. Statsraaden og Strøm hjælper ham. Tante Ulrikke og Eivind ind fra entréen, Fruen fra spisestuen.

TANTE ULRIKKE

Er Helene hjemme, Deres ekscellencer. *Gjør dyp kompliment.*

FRUEN

Hun er inde paa sit værelse. Men hun har stængt døren.

TANTE ULRIKKE

Jeg kommer nok ind. Undskyld at jeg avbrøt ministerraadet. *Til Strøm.* For De skal vel bli minister, De ogsaa?

STRØM

Nei, jeg er tilhænger. Et ministerium maa da ha tilhængere ogsaa.

Tante Ulrikke gaar mot spisestudøren; Strøm følger og bukker dypt; hun neier.

STRØM

Deres naade!

TANTE ULRIKKE

Deres ekscellence! *Idet hun gaar, nikker hun.*

EIVIND

Hvor jeg igrunden holder av Deres søster, frue!

BLOM

foran speilet. Ta saa paa dig, Kristine, og følg med nedover gaten; jeg vilde gjerne tale med dig, og du skal jo ut i byen allikevel.

Fruen ut i entréen, hvortil døren blir staaende oppe. Man faar overtøiet paa.

STRØM

hen til Eivind. Det gik først op for mig idagmorges, men jeg er aldeles enig med Dem. Bedre at faa en rik kone som ikke har prostituert sig, end en rik kone som har prostituert sig. Naturligvis.

EIVIND

Hr. advokat. Jeg maa be Dem —

STRØM

Værsaaartig. Men nu behøver De naturligvis ikke mit tilbud, — hvis det skulde lykkes Dem da. Spart er spart.

STATSRAADEN

Kom saa, Blom. Farvel, Eivind. *Trykker hans haand.*

EIVIND

til Blom og fruen som staar i bakgrunden. Stol paa mig, frue, og De ogsaa, hr. professor. Alt skal nok vendes til det beste. Farvel, hr. professor.

FRUEN

urolig. Gaar De ikke i følge med os? *Ser paa Blom.*

BLOM

Nei, Eivind Stabel blir her. Du vet —

STATSRAADEN

avbrytende. Blom da!

Blom hurtig fra fruen.

STRØM

Der hører jeg hun kommer ridende.

Idet Blom, Fruen, Statsraaden og Strøm gaar, kommer Tante Ulrikke i spisestudøren. Hun og Strøm gjør dype komplimenter og døvstummegebærder til hverandre.

TANTE ULRIKKE

roper ind gjennem spisestudøren. Kom saa. Hele ministeriet er avgaat.

Helene ind.

HELENE

Hvad er det du vil mig, tante?

EIVIND

Goddag, frøken.

HELENE

Goddag. Hvad er det du vil mig, tante?

TANTE ULRIKKE

Jeg vilde bare — *Ser spørgende paa Eivind.* Jeg vilde bare — jo, jeg vilde vise dig — her skal du se.

Trækker frem av sin pose flere større og mindre papirlapper.

HELENE

Hvad er det?

TANTE ULRIKKE

Manuskriptet til min tale idag. Jeg arbeider altid saaledes. Da faar jeg det klarere. Enhver ting for sig. *Ordner sine manuskripter.*

Eivind smiler til Helene bak Tante Ulrikkes ryg.

HELENE

Hvad skal du tale om idag, tante?

TANTE ULRIKKE

Jeg vil tale om saa mange ting; — om alt mulig. Jeg vil begynde med begyndelsen — hvorledes barn fødes forskjellig, hvorledes de mottages forskjellig — av de rike forældre med glæde, av de fattige i sorg og sinne — og om en masse, masse andre ting. Jo, idag tror jeg nok jeg skal holde en tale som har vasket sig. Eivind mener at vi ikke bør optræde paa det første møte — at det første møte likesom skal være forberedende. Det er jeg aldeles uenig i. Slag i bordet straks.

EIVIND

besindig. Det er jo det første egentlige socialistmøte som holdes her i byen — og vi er jo ikke egentlig socialister —

TANTE ULRIKKE

Jeg er socialist.

EIVIND

Ja, synes ikke De ogsaa, frøken Helene, at det var bedre at vi ventet til næste gang og saa hvorledes det gik.

TANTE ULRIKKE

Der er ikke tale om det. Slag i bordet straks har jeg sagt. Det kan ikke nytte at vente og vente.

HELENE

Jeg følger med dig, tante.

TANTE ULRIKKE

Du! *Plusselig fra hende.* Er det for at faa mig til at la være.

HELENE

Fy, tante!

TANTE ULRIKKE

Ja, magthaverne lægger snarer ut, skal jeg si dig. De er ræd mig. — Men er det værdt at du gaar med. Jeg er barket, jeg. Det er ikke noget for dig.

HELENE

Hvorfor?

TANTE ULRIKKE

Aa jeg vet ikke. Men det er da morsomt at være ung; — og du er jo vakker — og danse — og more sig — og ha det morsomt. *Høitidelig.* Og dette er prostitution, skandale.

HELENE

Jeg følger med dig, tante.

TANTE ULRIKKE

kysser hende. Kjære barn. Vi gaar i kampen sammen — *med utrop* men din far og mor!

HELENE

Jeg har sagt dem at jeg gaar.

TANTE ULRIKKE

Du har den rette art. *Trykker hendes haand.* Farvel, jeg gaar hjem og læser paa talen.

HELENE

Vent litt, jeg gaar med dig med det samme.

EIVIND

Frøken, jeg vil gjerne tale med Dem — bare et øieblik.

TANTE ULRIKKE

Og jeg har ikke tid til at vente. *Mellem dem, tar dem begge i haanden.* La os tre holde sammen, saa skal vi nok faa gjort litt — om det bare er litt, litt. — Dere to er mine bedste venner. *Ser først paa den ene, saa paa den anden — et par ganger.* Gid!

HELENE

Tante!

TANTE ULRIKKE

Gid! Har jeg ikke lov at si gid kanske? — Adjø! vi møtes paa slagmarken. Et slikt pent gammelt fruentimmer som

jeg fælder fiender bare ved at vise sig. *Vender sig i døren.* Gid! *Ut!*

Helene er gaat efter tanten til døren; Eivind staar en stund og ser paa hende.

HELENE

Gaar De paa møtet i eftermiddag?

EIVIND

Nei. Gaa ikke De heller!

HELENE

Jeg har jo lovt det — og jeg trodde De ogsaa —

EIVIND

Jeg tilstaar aapent det var for at undgaa disputer at jeg lovte det.

HELENE

Fy, det synes jeg da ikke tante har fortjent av Dem.

EIVIND

De mener — fordi hun nogen ganger har hjulpet mig naar jeg var i forlegenhet. Det gjør mig ondt — at De antok —

HELENE

Fy — det er stygt av Dem — jeg har ikke visst om noget saadant; og i ethvert tilfælde — fy.

EIVIND

Men De skulde vite hvad jeg har brukt de penger til — nu ja, nok om det.

HELENE

Ja, jeg synes ogsaa det.

Litet ophold.

EIVIND

Hvorfor er De saa kold mot mig?

HELENE

Kold. Jeg er ikke kold. Men jeg synes at det er stygt av Dem at De vil narre tante; og jeg synes ogsaa det var underlig at De saa rolig kunde høre paa hvorledes de behandlet hende igaar.

EIVIND

Tror De ikke at jeg av mit inderste hjerte føler dette usigelig rørende ved denne kvinde, der hun staar i kampen med sin sugende trang til at gjøre sine medmennesker godt. Men vi maa handle fornuftig.

HELENE

Men vi gjør jo ingenting. Det er bare hun som handler. Vi andre —

EIVIND

De mener mig. Tal kun ut. Men, frøken Helene, vi er ikke skapt til at arbeide paa samme maate. De er for fin til det grovere arbeide — ja jeg behøver jo ikke at si Dem at der ligger ingen foragt, ingen mangel paa kjærlighet i „grovere". De — og jeg vi maa virke paa de høiere klasser, vi maa gaa i deres selskaper, faa dem til os, forat de skal forstaa at det nye, det som er oppe i tiden, er likesaa fint, likesaa skjønt, likesaa aristokratisk som det gamle, men kun uendelig fyldigere, rikere, aandigere, kjærlighetsfuldere. Forstaar De mig?

HELENE

Nei! — ja det vil si, jeg forstaar det nok, — men det er ikke for mig. Jeg kan intet gjøre, uten hvor jeg ser der trænges til hjælp, og derfor vil jeg gaa med tante. Jeg vil gaa med tante.

EIVIND

sætter sig med haanden for øinene. Aa, Helene. Jeg har drømt, og det var mit livs kjæreste drøm — jeg sat sammen med en kvinde nede i syden, i Venezia; — vi drev nedover kanalen i en gondol. Det var en deilig maaneskinskveld. Jeg holdt hendes haand, hun saa mig i øiet, og denne kvinde var ikke til lek, men til alvor, og i haandtrykket og i blikket laa et løfte: Vi skal arbeide sammen. — Vi vandret i Rom, og vi næret os med minder, og vi gik i Paris, republikkens Paris, og vi fanget daab i

i fremtidshaab — men i det alt laa der et løfte, et ubrølig løfte om at vi skulde arbeide sammen for vort fattige folk i by og bygd, vi skulde bringe lys hvor der var mørke, vi skulde hæve og hjælpe de fattige og smaa, og vor gjerning skulde være grødefuld utover de almindelige vilkaar, fordi kjærligheten bar —

HELENE

der har sat sig og stirrer paa gulvet. Nei, nei.

EIVIND

hen til hende. Og De skulde ikke angre at De trodde paa mig. Intet maal er mig for høit, ingen post i dette rike er jeg ræd for at jeg ikke skulde naa, men litt medbør maa jeg ha. Jeg maa, jeg maa. Aapent og ærlig. Deres formue skulde være en av løftestængerne i vort fællesarbeide. Jeg sier det som det er. Men Deres løn skulde bli rik. Jeg elsker Dem, og vi skulde arbeide sammen. Og saa om kvelden. I rikt oplyste sale skulde vi samle alle som elsker friheten, politikere, videnskapsmænd, kunstnere, digtere, kvinder, kvinder — og du Helene, skjøn og aandfuld, skal være midtpunktet, skal være fruen i Norges første salon. Tro mig, Norge har en fremtid — *Griper hendes haand.*

HELENE

reiser sig, river sin haand til sig. Nei, Eivind Stabel, nei. Jeg vil ikke. Jeg duer ikke til at sitte og lyse i Deres salon. Det er ikke arbeide — — ialfald 'ikke for mig. *Like hen til ham.* Gaa med paa møtet idag. Læg frem det De har læst, det De har tænkt. Hjælp tante, hjælp dem som har det ondt — hjælp mig — da kanske —

EIVIND

De elsker mig, Helene.

HELENE

hurtig fra ham. Nei, nei, nei.

EIVIND

Frøken Helene. Er det ikke jeg som har vækket Dem.

Er det ikke jeg som har lært Dem at tænke litt utover hjemmets grænser, lært Dem at der var et levende liv ute i verden ogsaa.

HELENE

Jo, jo.

EIVIND

Og har De ikke levet rikere, lykkeligere efterat De lærte et se hvor De før var blind, lærte at høre tidens røster som Deres øre var døvt for.

HELENE

Jo jo, jeg skylder Dem saa meget. Jeg er Dem taknemlig for saa meget, saa taknemlig.

EIVIND

Jeg tror jeg har handlet til Deres beste, og jeg handler til Deres beste naar jeg raader Dem: gaa ikke paa dette møte. Intet blir opnaadd, Deres forældre blir bedrøvet, og De selv blir bare som — som — ja De vet hvem jeg mener.

HELENE

stille. Ja jeg vil nødig bli som tante Ulrikke — og det blir jeg vist.

Eivind hen til hende.

HELENE

Og dog vil jeg tusen ganger heller det end være som en av de andre. Ja jeg føler undertiden en brændende lyst til at reise mig og præke og deklamere og sprælle med armene som tante og faa alle de andres latter og smil og haan over mig — saa fik jeg da engang sikkert, sikkert fotfæste og var ikke i uvisshet og tvil bestandig. Nu vil jeg gaa paa det møte. Jeg glæder mig til at gaa med tante — for jeg er ikke feig —

EIVIND

Helene!

Helene vender sig hurtig for at gaa.

EIVIND

efter hende, slynger haanden om hendes liv og trækker hende frem paa gulvet. Er det ikke De som er feig, Helene Blom? Hvad er meningen med alt dette frihetsstrævet? Er det ikke at vi skal være fri, hver enkelt av os, og i gjerning vise verden hvad frihet er? Er ikke det tidens pulsslag — er det ikke det som kræves i tidens digtning? *Trykker hende ind til sig.* Helene! Elsk mig. Du er ung du er skjøn — du er av kjøt og blod, du kræver livets lyst utover alt som binder —

HELENE

svakt. Tal ikke slik til mig. — Hører De — jeg ber Dem.

EIVIND

La os elske hverandre med den ubundne, skjønne frihets hele glød. *Trykker hende ind til sig, forsøker at løfte hendes bøiede hode; det lykkes ikke, og han trykker et langt brændende kys paa siden av hodet.* Vi er jo ikke ræd nogen straf — tror ikke paa nogen løn. La os vise de andre en elskov saa fri, saa fin — *Bøier sig for at kysse hende.*

HELENE

Slip mig — jeg skriker. *Hun sliter sig løs, kaster sig hulkende paa sofaen.*

EIVIND

staar en stund og ser paa hende. Helene!

HELENE

Det var ikke ærlig. Det var ikke ærlig — det var ikke ærlig.

EIVIND

kaster sig paa knæ foran hende. Nei — det var ikke ærlig; det var lumpent, jeg angrer. Men elsk mig, elsk mig. De redder mer end De tror. Jeg er ikke sikker paa mig selv, om jeg skal gaa og altid ha strømmen imot mig. Jeg maa ha magt, rigdom og opfyldelse av min

kjærlighetsdrøm for at kunne utfolde mine vinger, for at kunne bruke mine evner. Jeg ligger her og ber dig, tigger —

HELENE

reiser sig og gaar mot spisestuen. Nei nei. Jeg kan ikke.

EIVIND

efter hende. Du elsker mig Helene.

Helene ut.

TREDJE AKT

Eftermiddag samme dag som 2den akt foregaar. En plass i en av byens utkanter. Bakket og stenet terræng. En simpel, av umalte bord opført talerstol staar paa skraa omtrent midt paa scenen. Den staar paa nederste avsats av en bergknaus, som hæver sig litt høiere og fylder ut scenen bak talerstolen — paa venstre side av scenen. Til høire i bakgrunden ser man nogen simple smaa træhus, deriblandt en brændevinssjap, over hvis dør staar: Ind- og Utskjænkning av Brændevin. Litt længere frem paa høire side en gaslygt. Længst i bakgrunden, bak bergknausen og husene, sees byen med taarn og andre fremtrædende bygninger. I forgrunden er terrænget flatt.

Der er samlet adskillige folk av alle samfundsklasser foran talerstolen, deriblandt mange arbeidere med redskaper, og en samlet trop studenter, dels med dels uten studenterluer. Til høire like foran talerstolen sitter TANTE ULRIKKE. Til venstre for talerstolen staar 4—5 socialister tæt sammen. Et par gutter gaar omkring og sælger viser. Like før tæppet gaar op, høres skrik og spektakel. Naar tæppet gaar op, staar to fulde mænd paa talerstolen og slaas om at faa komme tilorde. STUDENT FREDRIKSEN, en høi mager mand paa over de tredve, er trængt tilside; han staar dog paa talerstolen. Like foran talerstolen sitter referenter. Et par politifunktionærer gaar frem og tilbake.

STUDENT A. STRØM

Aa gid onkel Strøm var her. — Jeg holder paa ham med den røde luggen.

STUDENT P. STRØM

til den ene fulde mand. Nei Olsen — du gir dig da ikke for den rødtoppen.

De fulde mænd ramler ned av talerstolen. Gutter roper med viser: „Aa kjøp en vise da De! En nydelig vise, Morgenrøden, bare to skilling.“ Skrik og leven.

DIRIGENTEN

op paa talerstolen. Herregud. Vi er da ikke mere end en 4—5 mand —

STEMMER

Og saa et fruentimmer! Tante Ulrikke! Hun skal jo ogsaa snakke! Og der gaar da sikkert to mandfolk paa hende! *Latter.*

DIRIGENTEN

— saa De kan da gjerne høre paa hvad vi sier. Det er da ikke noget at være ræd for! Hør efter naa da!

EN STEMME

Fram med studenten igjen da!

STEMMER

Ja fram med studenten.

FREDRIKSEN

paa talerstolen. Faar jeg lov at fortsætte nu?

STEMMER

Ja snak De far.

FREDRIKSEN

Det var det jeg begyndte paa! Det var likesom en lignelse jeg vilde bruke. Om julen, vet De, i den søte, glade juletid —

EN HERRE

Ingen blasfemi!

FREDRIKSEN

fort. Hvorfor ikke det? *Rolig.* Det er forresten ikke gudsbespottelse det jeg vil komme med. *Til socialisterne.* Blasfemi, det er at gjøre nar av gud det, gutter. — Altsaa om juleaften! Da gaar den yndige mor og steller med julegaverne og juletræet og sætter lys paa. Imens sitter de yndige barn hos den kjærlige far i det dype mørke — i stuen ved siden av. Saa aapnes dørene, og ind strømmer barnene efterfulgt av den kjærlige far. Ja, tjenestepikerne faar lov til at komme ind, de ogsaa gudbevares. De staar i døren og er flaue og gjør de andre flaue. Og saa er alt høitid og glæde og fred. Og familien er saa inderlig glad i hverandre, og tror at alt er saare vel og bra. Men dette er det som de skal ruskes op av. For de ser jo at der er fattige folk som baade sulter og fryser samme kveld, og som sitter i mørke, uten at der er nogen stue ved siden av med lys og juletræ, og de sier jo at de har medlidenhet med dem — men de som det har, de kan ikke hvile, de faar ikke fred, de feirer ingen yndig jul — hvis de har medlidenhet da. Den som har medlidenhet til den ene kant, han faar snart hadet til den anden kant, og han ruster sig til den store krig. — Tænkemaaten er det som maa forandres. For eksempel — naar en av sin overflødighet eller av sit gode hjerte gir penger til de fattige, en halv eller to eller ti kroner, saa sier han: Vær nu fornøiet en stund! Dette er det som maa forandres. Han skal si: Vær misfornøiet, og vis dig misfornøiet for disse ti kroner, saa skal du faa tyve igjen. *Latter.*

A. STRØM

Fin fyr!

STEMMER

Hys, la studenten snakke. Mere, student!

EN ANDEN STEMME

De skulde ta betaling for at snakke.

EN TREDJE STEMME

Nei hys da gut! Da blev han kanske saa misfornøiet at han ikke sa et ord mere.

STEMMER

Hold naa kjæft da! La'n faa snakke i fred. Det er jagu noget i det han sier, lel.

ANDRE STEMMER

Ja, ja! — Nei, nei, bare væv!

ANDEN FULDE MAND

Vi har det saa godt som vi har det.

FREDRIKSEN

Videre! For jo mere misfornøielse der blir — jo nærmere kommer vi en avgjørelse. Og det kunde være paa tide nu.

A. STRØM

Aa De er en opvigler.

P. STRØM

Fin levevei.

FREDRIKSEN

Ja, jeg er opvigler, — og det efter beste evne. Men som levevei er stillingen klein her i landet — endda da!

P. STRØM

Aaja, det er let nok at rive ned!

FREDRIKSEN

Aanei — det er ikke saa let som folk tror. Her i landet er det endog temmelig vanskelig. — Men vi skal gjøre vort beste.

A. STRØM

Men herregud da, menneske, hvad tror De paa? Hvad er det De vil?

FREDRIKSEN

Hvad jeg tror? Jo, det skal jeg si Dem. Jeg tror der vil komme en tid, og det om ikke længe, mot hvilken den

franske revolution var som en idyl. Alle de tusener av tusener som er raa, udannede, uvidende, som fryser, er sultne og hevnlystne, alle de hvem fortvilelsen driver øinene ut i hodet paa, saa de stirrer og stirrer og maa øine bedre tilstande, fornuftigere tilstande — alle vil samle sig, reise sig, gaa, slaa. Mænd, kvinder og barn. Reise sig og ødelægge. Bare ødelægge. Bare lægge øde — og der vil staa en røk av brand og blod over Europa. *Herefter mere dæmpet.* Det eneste som har nogen magt i sig til at holde igjen, er de socialistiske læresætninger. Men heller ikke de duer mot det vandalernes rædselsherredømme som skal harve og gjøde jorden. De som da skal til at saa, naar jorden er frugtbar, de forstaar at det gjælder om at ta alle med. Alle. Ellers gaar det ikke. — Engang trodde jeg at Norge var et av de land som kunde slippe for denne revolution, om vi selv vilde. *Ganske rolig.* Jeg trodde at nordmændene endnu var slik at de vilde være med i spissen, naar de skulde være med. Der var smaa stater før som hadde gaat i spissen, fordi de naadde høiest i frihet indadtil, i social frihet, og det kunde vi ogsaa — trodde jeg. *Dæmpet.* Jeg syntes landet var saa nyt, evnerne saa friske, viljen og selvfølelsen saa mægtig —

EN STUDENT

Bjerkebæk!

STUDENTERNE

Haa haa. Bjerkebæk!

FREDRIKSEN

hurtig. Jeg tror det ikke længer. — Tænk naar vandalerne, som jeg talte om, sætter fakler til Skulpturmuseet — til Universitetsbiblioteket — da kanske —

A. STRØM

Og De er akademisk borger. *Stemmer — især fra studenterne.* Intet helli̇g! Raat! Sjofelt!

P. STRØM

til studenterne. Vi lar ham ikke faa ordet mere. *Roper høit.* Hørte De hvad han sa. Han vil at de skal brænde op Universitetsbiblioteket. *Skrik.*

FREDRIKSEN

forsøker at overdøve skrikene. Har jeg sagt det?

A. STRØM

Dannelsen maa forsvares! Hyl, gutter!

De hyler og piper en stund, til Fredriksen er gaat ned av talerstolen.

FIN HERRE

Tænke Dem, at ofre kunst og videnskap, fordi det nu engang er saa at der er nogen som er fattige. Det er desuten stor skam at klage her i byen. Fattigpleien staar overmaade høit, baade den kommunale og den frivillige. Stor skam! Jeg har selv hat anledning —

EN DAME

Ja, jeg indrømmer jeg er liberal, og jeg gaar med paa adskillig av venstres — men dette — nei vet De hvad! Der maa dog ved gud være maate paa alt!

P. STRØM

som har kjøpt et nummer av „Morgenrøden", ramser op følgende vers — slik som barn læser:

Hver ser nu klart at løgnens ord
som avner trindtom spredes,
og at den hele faldne jord
ved løgnens magt vildledes.

Almindelig latter.

DIRIGENTEN

Jeg maa be om litt ro, saa taleren kan faa fortsætte.

A. STRØM

Nei han faar ikke fortsætte. *Til studenterne.* Han burde relegeres fra Universitetet. *Bifald blandt studenterne.*

P. STRØM

Kommer han op igjen, river vi ham ned.

EN SOCIALIST

med knyttede næver hen mot studenterne. Det skal vi se paa.

FREDRIKSEN

Ikke slikt! Ikke det gran! *Op paa talerstolen.* Kunde jeg faa lov til nu —

A. STRØM

Hyl, gutter! *Der hyles.*

FREDRIKSEN

smiler, trækker paa skuldrene. Ja, ja! *Gaar ned.*

DIRIGENTEN

forsøker at komme tilorde; paa talerstolen. Vi har indbudt medborgere til at komme sammen — for at vi kunde snakke om — for at avhandle om der ikke er nogen maate — hvorpaa vi — som det gik an at forbedre de laverestillede klassers kaar —

STEMMER

især blandt arbeiderne. Vi vil ingen socialisme ha. — Det forstaar ikke du dig paa. — Bli paa verkstedet Deres, De far!

EN STUDENT

Jeg skulde hat støvlerne mine alt igaar jeg, Jensen.

DIRIGENTEN

Aa regningen er stor nok før!

EN KJÆRRING

Nu har ikke manden min gjort noget paa otte dager — bare for disse socialistgreierne.

EN AV SOCIALISTERNE

Bare ikke bry dig, kjærring.

A. STRØM

Der kan De se.

P. STRØM

Bare opvigleri!

Tante Ulrikke nærmer sig talerstolen.

EN STEMME

Nu skal tante paa prækestolen.

Latter. Studenterne Strøm farer ilsomt om mellem mængden og taler sagte med folk.

FREDRIKSEN

Det blir nok vanskelig at komme tilorde, frøken — det er saa mange dannede mennesker her — akademiske borgere og slike.

TANTE ULRIKKE

Paa mig hører de nok!

Hun gaar op paa talerstolen. Mængden begynder at klappe voldsomt i hænderne.

TANTE ULRIKKE

stikker hodet fremover, ser først forbauset omkring paa mængden; derpaa stolt og straalende av glæde, halvhøit til Fredriksen. De har respekt for en kvinde som ikke er ræd. *Høit.* Jeg takker. Jeg takker. Jeg skal søke at gjøre mig Deres applaus værdig. — Idag hadde jeg tænkt at gjøre Dem opmærksom paa hvorledes et nyfødt barn mottages forskjellig i rike og fattige familier. *Voldsom applaus.* Ja, det er ogsaa værd at lægge mærke til. Se bare paa hvorledes forberedelserne er forskjellige. *Applaus.*

FIN HERRE

Er forberedelserne til en fødsel forskjellige hos rike og fattige, det visste jeg ikke. *Latter.*

TANTE ULRIKKE

I den rike familie — *Applaus. Hun forsøker gjentagende at tale, men hvergang applaus.*

Helene kommer ilsomt; gaar urolig frem og tilbake i bakgrunden; hun har slør foran ansigtet.

TANTE ULRIKKE

Gjør dere nar av mig? — Hvorfor gjør dere nar av mig?

Latter. Applaus.

Et par av socialisterne gjør sig færdig til at slaas og gaar frem mot studenterne.

FREDRIKSEN

efter dem. Ikke slikt. Hører De. Vi maa taale det i begyndelsen.

Socialisterne tilbake til talerstolen.

TANTE ULRIKKE

Tror dere jeg gjør det for min skyld. *Applaus.* Fy det er stygt, det er lumpent. *Applaus.*

EN STUDENT

Hyp, hyp. Fram med ridepisken da, blaastrømpede Athene!

TANTE ULRIKKE

Ja de fortjente litt av den paa —

STUDENTEN

Paa hvad?

EN ANDEN STUDENT

Er vi kommet til enden alt nu? Saa er De vel færdig da, glaukopis Athene? *Latter.*

TANTE ULRIRKE

Faar jeg lov at tale? *Slaar hænderne sammen.* Gud hvor feigt!

Voldsom applaus. Fredriksen taler til hende og faar hende ned av talerstolen.

FØRSTE REFERENT

skrivende. Aa dette med saus paa!

ANDEN REFERENT

skrivende. Jeg anretter det råat. Det er saftig nok i sig selv. *Til tredje referent.* Det er sku fine folk De har paa Deres parti.

TREDJE REFERENT

skrivende; fornærmet. Hun kan aldeles ikke regnes til det liberale parti.

Eivind kommer ind fra bakgrunden; ser sig omkring. Helene, der ser ham, stiller sig saa hun ikke kan sees.

TANTE ULRIKKE

efter at ha talt ivrig med Fredriksen op paa talerstolen. Nei, jeg vil tale. Det skal frem —

A. STRØM

til den ene fulde mand. Nu kan De gjøre det.

Den fulde mand, som er kommet ut fra sjappen med et egg i haanden, kaster det like i ansigtet paa Tante Ulrikke. Latter. Applaus. Skrik. En konstabel arresterer den fulde mand.

TANTE ULRIKKE

rasende, slaar i stolen. Elendige pak! Stympere! *Stille.* Det er stygt, stygt. *Gaar ned av talerstolen, sætter sig med ansigtet i hænderne paa et av trinene.*

HELENE

farer frem til Eivind, som er kommet frem i forgrunden. Nu kan De tale, Eivind — tak fordi De kom — forsvar hende, forsvar hende.

EIVIND

Er De der? Jeg har lett efter Dem. Kom, Helene, vi gaar herfra. Her er uhyggelig for Dem.

HELENE

Var det derfor De kom, Eivind — og jeg som trodde — *Stiller sig op ved siden av talerstolen.*

EIVIND

De maa ikke. — Jeg skal tale, jeg skal forsvare — bare ikke De.

HELENE

Jeg tror Dem ikke, og aldrig tror jeg Dem. *Slaar Tante Ulrikke paa skulderen.* Friskt mod, tante.

TANTE ULRIKKE

Du her, Helene. Du kom dog.

HELENE

med høi røst. Vet I, — I — som —

EIVIND og TANTE ULRIKKE

samtidig. Helene!

HELENE

I — I som behandler Eders velgjørere, I som — I som er slik — *Stemmen knækker, hun blir ræd lyden av sin egen stemme.*

FREDRIKSEN

Op paa talerstolen!

HELENE

Nei, jeg kan godt staa her — forresten var det ikke noget videre —

FREDRIKSEN

Nei, op! *Faar hende op paa talerstolen.*

TANTE ULRIKKE

skriker ut. Pas dig, Helene! Ikke staa paa den talerstolen!

Alle trænger sig om talerstolen. Det er stille.

EN STEMME

næsten hviskende. Frøken Blom!

EN ANDEN STEMME

Datter til professor Blom.

ANDEN REFERENT

Imorgen trykkes dobbelt oplag.

EN TREDJE STEMME

En fin dame!

HELENE

fra talerstolen. Ja jeg kan ikke tale, — det var ikke meningen saa. Men jeg synes det er saa haardt, — I skulde bare vite hvor god og snil hun er, hvor hun har arbeidet og strævet og hat det ondt bare for at hjælpe andre — — alt det hun har tjent, alt det hun har eiet, har hun git bort. Hun vilde jo bare være med og forklare hvorledes man skulde hjælpe dem som har det ondt. Er det da ikke mange som har det ondt, mange av Eder som er her ogsaa? Tante — den dame som talte — tante Ulrikke som I selv kalder hende, hun vil jo bare at I skulde slutte jer sammen for at faa det bedre; — ja jeg kan ikke uttrykke det, — det er saa vanskelig for mig at staa her og tale naar alle mennesker ser paa mig; — men er ikke det rigtig, er ikke det vakkert av hende,

inderlig kan dere ikke forstaa det da? Og hvor mange, mange er det ikke som gjør noget for — for — fattigfolk. Aa, dere skulde kjende hende. Og da er det virkelig stygt at behandle hende slik. Og saa ondt hun har hat det. Og det kanske allermest hvor man minst skulde vente det — i sin egen familie. *Tante Ulrikke hvisker til hende og griper hendes haand, som hun beholder.* Hun sier at jeg ikke skal tale om det. Men jo, jeg vil tale, det skal sies, forat I skal faa vite hvorledes hun er som I gjør slik nar av. Hendes egen nærmeste familie vil ikke være ved hende, de gjør nar av hende, haaner og piner hende.

EIVIND

Helene — frøken Helene! Tænk paa hvad De sier.

HELENE

høit. Hys! — Hun er ikke ræd, hun tror paa sin sak, og hun sætter livet ind for den om det gjælder. *Mot Eivind.* Det er en, — en som — som jeg kjender, som sa til mig, at hver tid har sin hovedtanke, som er saa stærk, at de andre blir bare bitanker, som er saa levende at den suger blodet fra alle de andre, og verden gaar ikke fremover før den er løst. Og vor tids hovedtanke, sa han, er at gjøre mennesker, fri mennesker ut av alle dem hvis nakke er bøiet mot jorden av sult og elendighet og raahet — jeg husker saa godt da han forklarte mig det — og den tanke er det som styrer tænkerne og begeistrer digterne, for bare de som arbeider for denne tanke, bare de hvis inderste sjæl dirrer av haab om at faa den løst, bare de lever tidens, vor tids liv. *Holder sig for øinene.* Saa var det han sa. *Voldsomt mot Eivind.* Det er tidens pulsslag, det er det som kræves i tidens digtning, og ikke — ikke — *Truer mot Eivind.*

TANTE ULRIKKE

reiser sig halvt. Helene, Helene!

HELENE

trækker tanten litt frem foran talerstolen. Ja, hun arbeider for denne tanke, hun tror paa den, — hun er i slegt med tidens stormænd — ja hun, hun, og ikke vi andre kloke fornuftige mennesker, som bare snakker og snakker og ikke gjør noget. *Slipper Tante Ulrikkes haand.* Eller er det saa, at vi almindelige mennesker ikke har noget med de store at gjøre — er det saa som jeg har læst i en bok, at aandens helter herhjemme og ute i verden bare er som en flok traner i susende flugt hen over vore hoder, og at de enkelte, almindelige som ser dem og kan tyde deres flugt, at de bare faar et slag av vingerne over øinene, saa de blir forfjamset, som — det gaar med enkelte. Aa nei, nei, la det ikke være saaledes. — La det ikke være saaledes. — Ja det var ikke noget andet.

Helene gaar ned av talerstolen. Tante Ulrikke omfavner hende. Fredriksen trykker hendes haand. Socialisterne roper hurra og omringer hende. En stemme: „La os bære hende paa guldstol!" Hun avværger det. Forøvrig almindelig bevægelse, men temmelig rolig.

EIVIND

Jeg beundrer Dem, Helene. Faar jeg lov at følge — *Rækker haanden ut.*

TANTE ULRIKKE

Ja kom.

HELENE

skarpt. Nei! — Kom, tante. Jeg gaar hjem til dig og blir hos dig bestandig. Kom la os skynde os.

TANTE ULRIKKE

begeistret. Ja vi to — vi tre. *Plusselig.* Nei, det gaar ikke an, Helene. Du skal gaa hjem til dine forældre. Du skal gaa hjem.

HELENE

Kom, tante! Skynd dig. Jeg gaar til dig. *Tar tantens arm. De gaar.*

FREDRIKSEN

God aften, Stabel!

EIVIND

Godaften.

FREDRIKSEN

Er ikke De liberal?

EIVIND

Jo, vet De ikke det — hvad mener De —

FREDRIKSEN

Aa det var bare saan et spørsmaal.

Eivind gaar.

DEN ENE FULDE MAND

paa talerstolen. Ærede forsamling — maa det være mig tillatt —

Da nogen vil rive ham ned, vælter talerstolen. En konstabel fører den fulde mand væk. Skrik og spektakel.

P. STRØM

til studenterne. Vi gaar til Samfundet.

A. STRØM

Jeg maa op til onkel Strøm først; han sitter og venter. Farvel saalænge! *Gaar.*

Studenterne gaar syngende: „Sjung om studentens lyckliga dar."

Referenterne ordner sine papirer.

FREDRIKSEN

halvt for sig selv. Ja, ja, det var det første møtet!

Socialisterne tar talerstolen, bærer den mellem sig og gaar. En mand tænder gaslygten. Det er blit skumring. Man ser byen oplyst i bakgrunden. Lys i brændevinssjappen.

FJERDE AKT

Samme dekoration som i 1ste og 2den akt.
Om aftenen samme dag som de to foregaaende akter.

Blom gaar op og ned paa gulvet. Fruen sitter ved sybordet.

BLOM

Nei, nu maa avisen da ved gud være kommet. Klokken er straks 9. Imorgen klager jeg i ekspeditionen; det er da ogsaa for galt.

PIKEN

ind fra spisestuen. Vær saa god, teen er inde.

FRUEN

Er frøknen hjemme?

PIKEN

Nei, hun er ikke kommet endnu.

BLOM

Saa kan vi vente saalænge. Gaa ut og se efter avisen.

Piken gaar og kommer litt efter tilbake med avisen, hvorpaa hun gaar.

BLOM

Tak! *Sætter sig og læser.* Statsraad Lies sygdom. Vi har at meddele vore læsere at ifølge de siste telegrammer har statsraad Lies sygdom desværre tat en meget alvorlig vending, som lar befrygte det værste. — Stabel sendte bud op i avisen i formiddag. — Socialistmøtet. Møtet der avholdtes paa et sted med det velklingende navn Tyveholmen, hadde kun samlet faa, for største parten aldeles ukjendte folk. Det aapnedes av en student Fredriksen, der paa grund av sit forsultne og magre utseende og sin ikke meget moderne klædedragt fuldstændig svarer til den forestilling man sædvanligvis forbinder med navnet socialist. I sit første foredrag tordnet han løs paa det uretfærdige samfund og kom med nogen likesaa løse som trivielle bemærkninger om kapital, arbeide, produktion med flere lignende blomster fra den socialistiske vinterhave. En fra Arbeidersamfundet noksom bekjendt skraaler, skomaker Jensen, valgtes til dirigent. Vor referent maatte snart forlate møtet, og vi skal derfor til slutning kun bemærke, at det paa møtet het sig at blandt andre vilde ogsaa den bekjendte frøken Ulrikke Olafsen optræde. Vore læsere vil erindre frøknen fra andre lignende leiligheter samt fra den med egte studenterhumor skrevne farce som omhandler hende. Vi skal imorgen bringe et utførligere referat.

Litet ophold.

FRUEN

Gid Helene kom snart.

BLOM

Er du sulten, kan vi gjerne gaa ind og spise.

FRUEN

Nei — slet ikke.

Advokat Strøm hurtig ind med yttertøi som han under den følgende replik lægger paa en stol i bakgrunden.

STRØM

Det er da en fatal geschichte. , Hvad vil du gjøre, for

nu maa der gjøres noget. Gamle Stabel var rasende, da jeg talte med ham for en stund siden. Han var paa veien til statsministeren. Men sint var han; departementsblodet kokte, det lugtet lang vei. Blom, hvorfor gjorde du ikke som jeg sa; hvorfor sperret du hende ikke inde, saa hadde du undgaat at ha hovedtaleren paa det første norske socialistmøte i din nærmeste familie.

BLOM

Har hun prostituert sig saa skrækkelig?

STRØM

Naa — du tar det med ro.

FRUEN

til Blom. Det er Helene.

BLOM

reiser sig. Helene! hvad?

STRØM

Visste du ikke?

BLOM

Hvad sier du — Helene? Aa det er skam, skam. Hvad er det dog der gaar for sig, Kristine? — Og netop nu da hun visste at saa vigtig en sak stod paa spil for mig — hører du, Kristine? *Mot Strøm.* Men Stabel indestod jo for Eivind, og Eivind lovte saa sikkert —

STRØM

Eivind! en slik cadidatus philosophiæ! Men at du ikke visste det. Det visste jeg ikke. Jeg visste ikke at ikke du visste det. Og det netop nu da vi hadde de beste — det vil da si de værste efterretninger fra Carlsbad. Lie ligger paa sit yderste — paa sit alleryderste; — og fru Lie er nedkommet for tidlig. Dødfødt! — Og saa slikt et møte! fuldstændig nihilistisk! De foreslog at brænde Universitetsbiblioteket.

BLOM

Hold op, hører du, jeg vil ikke høre mere. Gud i

himlen hvilken skam — hvad er det dog der gaar for sig om dagen?

FRUEN

hviskende. Og Ulrikke?

STRØM

Deres søster — naa! Vi er jo vant til litt av hvert fra den kant, frue. Men gud fordømme mig, dette er dog det værste at hun har rotet Helene op mellem disse fuldstændig katilinariske eksistenser. Fuldstændig fiaskomøte forøvrig! Pøbelmøte med skrik og leven og raatne egg. Politiet maatte tilsist —

BLOM og FRUEN

samtidig. Politiet?

STRØM

Nei, vær bare rolig, — Deres datter blev ikke arrestert saa vidt gik det da ikke. Men hele byen taler om det allerede.

Tante Ulrikke farende ind.

TANTE ULRIKKE

I ser en slagen kvinde for jer. Jeg strækker vaaben og utleverer byttet.

STRØM

Er det bytte eller vaaben — den ridepisken og de brillerne? *Peker paa sin pande og ryster paa hodet.*

TANTE ULRIKKE

nikker rolig. Ja, jeg blir det, hvis jeg skal holde paa længer.

FRUEN

Hvor er Helene?

BLOM

reiser sig. Ja, hvor er Helene?

TANTE ULRIKKE

Det er hende jeg kommer fra. Jeg har løpet i forveien alt det jeg kunde. Hun kommer her om en liten stund

for at si at hun ikke vil bo herhjemme, men flytte til mig. Hun kommer for at hente sit tøi. Faa hende fra det — be hende om at opgi sit forsæt, saa skal jeg aldrig optræde offentlig mere, aldrig mere gjøre familien skam; — jeg skal leve stille og rolig som en opdaget skandale.

BLOM

Men at det er min datter — m i n datter. Det er en forfærdelig tid — der er gift og pest i luften. Men jeg har stor skyld paa mig, jeg ogsaa. Stor skyld. Jeg har agtet alt for litet paa tiden, og trodd at det var nok at hun vokset op her i sit hjem mellem mennesker som holdt av hende og vilde hende det vel — bare godt og vel. Kom Kristine, vi skal slutte os tæt sammen og ikke bry os det gran om hvad folk vil si, men ta rigtig venlig mot Helene. *Rækker frem haanden.*

TANTE ULRIKKE

Tak, begge to. Saa gaar jeg, og si endelig ikke at jeg har været her.

Statsraaden ind.

STATSRAADEN

til Tante Ulrikke. Er De her? De generer Dem saamen ikke. — Og efter hvad der er passert, Blom, tilstaar jeg at jeg heller ikke av dig hadde ventet at træffe hende her, medmindre da statsministeren muligvis skulde ha ret —

BLOM

Statsministeren?

STATSRAADEN

Ja jeg kommer i dette øieblik fra hans ekscellence. Som Strøm vil ha fortalt dig, drages Lie med døden. *Til Fruen.* De har hørt om hans stakkels kone, frue.

BLOM

Og statsministeren?

STATSRAADEN

Han sa at det vilde interessere ham overmaade at høre

at paa næste socialistmøte hadde professor Blom og fru Blom optraadt sammen med datter og svigerinde.

STRØM

Det er gud døde mig grovt.

BLOM

Jeg forstaar ikke din spøk.

STATSRAADEN

Spøk! Det er aldeles ikke spøk. Det er mit eller rettere, det var hans ekscellences rammeste alvor. Ja, det var ikke langt fra at han betragtet ogsaa mig som prostituert, paa grund av min overdrevne iver for din sak. Han var fuldstændig oprørt.

STRØM

Bare han ikke blir alvorlig syk.

STATSRAADEN

Han sa uttrykkelig at i en tid som vor kan man intet vite —

STRØM

Meget træffende.

STATSRAADEN

vender ryggen til Strøm. Og det var derfor uomgjængelig nødvendig at du ved et eller andet avgjørende skridt, ved en offentlig erklæring eller hvadsomhelst gav almenheten tilkjende at du ikke alene misbilliget og beklaget, men ogsaa fordømte den skandale som har fundet sted i din familie — at du, som hans ekscellence uttrykte sig, med andre ord viste du var en mand, og at du visste hvor en mand skal staa i vor tid.

BLOM

Ulrikke har lovt —

TANTE ULRIKKE

Jeg skal aldrig optræde mere. Jeg skal forsvinde.

STATSRAADEN

Det er temmelig likegyldig hvad De gjør. Det er likeoverfor Helene du maa optræde.

BLOM

Hvad mener du?

STATSRAADEN

Du har hørt ministerens ord?

FRUEN

De mener da ikke at Blom skal avgi en offentlig erklæring — mot Helene, sin egen datter.

STRØM

Hun kommer her om et øieblik for at hente sit tøi.

STATSRAADEN

Hvad? For at hente sit tøi! Blom, du har altsaa av dig selv forstaat —

STRØM

Tvertimot. Vi har belavet os paa stor forsoningsfest. Blom og fruen var allerede faldt i hverandres armer, jeg skulde like til at omfavne tante Ulrikke — og du kommer som du var kaldet, for vi venter bare paa Helene for at be hende tilgi os at vi ikke har været paa møtet.

STATSRAADEN

Jeg forstaar ikke. Er det spøk eller alvor, — har Blom forbudt eller har du ikke forbudt hende dit hus?

TANTE ULRIKKE

Det er Helene selv som har besluttet at hun vil bli hos mig og ikke komme hjem. Kom ikke og læg Dem i veien — for guds skyld gjør det ikke. La hende ikke bli hos mig — jeg har det saa uhyggelig og uordentlig. La hende faa bli herhjemme hvor hun har hygge og fred — hører De, Stabel.

FRUEN

Og Deres søn?

BLOM

Ja Eivind?

STATSRAADEN

Han er aldeles umulig. Upaalideligheten selv, — men nu skal han ind i departementet.

TANTE ULRIKKE

med ufrivillig utrop. Ja, Eivind er en sjofelist!

STATSRAADEN

Hvad?

TANTE ULRIKKE

Ja frygtelig sjofel. Helene har fortalt mig alt — men jeg har lovt ikke at si noget. Men kan dere da ikke forstaa at jeg som ikke har mærket noget, som har trodd at han var en bra kar, har stolt paa ham som paa mig selv — at jeg kan ikke ha Helene hos mig, kan dere ikke forstaa det? —- *Stille, smertelig.* Jeg bringer ulykke hvor jeg kommer. *Sætter sig i bakgrunden.*

STATSRAADEN

Din datter er aldrig blit omtalt saaledes i mit hus. Men Blom, la os sætte de personlige følelser til side. Vi faar handle med kjendsgjerninger, og du skulde være taknemlig mot forsynet, fordi alting føier sig saa inderlig vel for dig. — Helene har altsaa besluttet at flytte hjemmefra og opholde sig hos din svigerinde — faa hende ikke fra det.

FRUEN

Christian, la os ta venlig mot hende naar hun kommer.

STATSRAADEN

Bli ikke vred, frue, fordi jeg blander mig i saken. Jeg forstaar Dem saa godt, frue. Men betænk Dem, betænk Dem før De tar parti. Resultatet kan bli at De forhindrer Deres mand i et av de vigtigste skridt i hans liv. Betænk Dem to ganger, frue. *Fruen sætter sig. Mot Blom.* Man vil tro at Helene har maattet flytte hjemmefra paa grund av skandalen; Helene selv vet at det er hun og ikke du som har besluttet det. Du handler som en mand og som en far. Du har tat et avgjørende skridt og du blir statsraad, hvorved aapnes dig rik anledning til nyttige reformer —

STRØM

Gavnlige foranstaltninger, en anden orden i administrationen, samarbeide mellem statsmagterne, — som det heter i oppositionspressen.

STATSRAADEN

Og det sier jeg dig, Blom. Jeg synes det er haarde vilkaar du byr mig, for det ser ut som du for alvor betænker dig paa enten du skal følge mit eller den dames raad. *Peker bakover paa Tante Ulrikke.* Det er dog litt pinlig for mig. Er det ikke hun som er skyld i det hele? Hun har revet Helene ut av sit gode lune hjem, hun —

BLOM

usikkert. Du har et stort ansvar paa dig, Ulrikke.

STATSRAADEN

Hun har bragt splid og tvist herind. Hun er det som paany, nu da saken kunde ordnes paa den beste maate, holder paa at forpurre det hele ved sine narrerier og sit overspændte væsen. Er det rimelighet i at hun skal være til hinder for at du kan træde ind i kongens raad. Dette er ikke humanitet længer, det er godfjottethet — Er vi voksne mænd? — Eller du synes kanske jeg gjør hende uret?

BLOM

Nei, ved gud. Hun har været og er til skandale for familien. Altid, altid. Jeg kan ikke la mig lede i mine skridt av et galt menneske.

FRUEN

Christian — hun er min søster.

BLOM

Ja, og datter av din far, ja, som kunde takke sin gud at han ikke kom paa tugthuset for sine skriverier mot alt hvad der er hellig i dette land. Hun har det fra barn. Daarlig race.

FRUEN

mot ham; halvhøit. Det var dog til dig jeg lyttet, og ikke til racen, ikke til far, dengang jeg giftet mig med dig.

BLOM

Hvad er det, Kristine — hvad mener du?

FRUEN

lægger haanden paa hans skulder. Aa ingenting — men far holdt saa meget av hende.

Helene ind.

HELENE

Godaften. — Du her, tante? I vet altsaa. — Jeg gaar ind paa mit værelse for at hente noget tøi, mor. Vent paa mig saalænge, tante. *Gaar ut spisestudøren. Fruen gaar litt efter.*

TANTE ULRIKKE

frem; ivrig. Spar hende. Kunde dere ikke se paa hende: Hun gir sig ikke, aldrig i evighet. Du kommer til at angre det bitterlig, bitterlig — og du holder jo av hende. Forstaar du da ikke hun blir som jeg. Som jeg! Hvor hun gaar paa gaten, vil de peke, fnise og vende sig. Ikke fiender, men ynkere. Ikke haanlatter, men medlidenhetssmil — like op i ansigtet. Aa hun kommer til at staa saa alene, saa ensomt alene. Be hende bli, eller hun kommer aldrig hjem igjen.

BLOM

Aldrig —?

STATSRAADEN

Blom! — Jeg gaar min vei, hvis din svigerinde en eneste gang til faar lov at blande sig i denne sak.

TANTE ULRIKKE

stille. Aa nei, det kan vel kanske ikke nytte. *Gaar frem og tilbake i bakgrunden.*

STATSRAADEN

Herregud, kan du da ikke indse at en slik sak varer da ikke evig. Om et par maaneder er jo det hele glemt, og da kan vi jo se hvorledes saken kan arrangeres.

STRØM

Og er du først blit minister, saa er der ingen jordisk magt som kan rokke dig. *Til Statsraaden.* Ikke sandt! At komme ind i det norske statsraad er ikke saa vanskelig, men ut kommer man ikke før man blir forfremmet endnu høiere op. *Peker mot himlen.*

BLOM

Ja men jeg kan da umulig foreslaa Helene dette; — det er jo at spille komedie.

STRØM

Uf!

Eivind ind.

STRØM

til Eivind. De vover da noget, De. De har min agtelse — forsaavidt. Spekulationen var dristig lagt. Kun skade at endossenterne trak sig tilbake i siste øieblik.

EIVIND

hissig. Hr. advokat, jeg — jeg vilde ønske — gid jeg kunde betale Dem de penger tilbake.

STRØM

rolig. Ja gid De kunde. Med renter og omkostninger.

EIVIND

Godaften, Ulrikke. Jeg kommer fra dig. Jeg vilde høre hvorledes det stod til med frøken Helene.

TANTE ULRIKKE

Aa hold — jeg vet det altsammen, Helene har fortalt det. Du skulde se at komme ind i statsraadet, du ogsaa; der passer du sammen med din far og den dotten som jager sin datter for at bli det.

BLOM

Ulrikke, det er for galt.

STATSRAADEN

Det er en fornærmelse mot dine gjæster at taale slikt.

STRØM

Slaa hende ut av vinduet.

STATSRAADEN

Kom, Strøm, vi gaar.

BLOM

Gaa med dig, Ulrikke. Jeg taaler det ikke. Du fornærmer mig i mit eget hus — og mine gjæster.

TANTE ULRIKKE

rolig. Aa nei, det kan vel ikke nytte at tigge længer. Det kan vel ogsaa være det samme. Vi skal gaa sammen, og dere skal høre fra os — vær sikker paa det. For hun har hørt krigstrompeten og bak den messingbasunen.

STRØM

Hvad for en messingmusik!

BLOM, STATSRAADEN, EIVIND

Hvad — hvad er —?

TANTE ULRIKKE

Og man glemmer ikke den lyd. Om man saa bare en eneste gang har lagt øret til jorden og hørt den dumpe lyd av millionernes marsch og fanernes knitrende slag i luften. I spissen gaar genierne — og saa et uendelig tog av fattige og ulykkelige. Retfærdighet, roper førerne. Retfærdighet, retfærdighet toner det som sang over hele hæren — og de faar, de tar retfærdighet. Kan man høre slik sang naar man lytter, da lar man dem gjerne le, da staar man gjerne paa sin forpost og fryser, da er man gjerne gal og rar og halvtomset og lar de andre være kloke; — jeg har hørt slik sang, og hun har hørt, og vi smiler av de kloke, vi ynker dem. Ynkværdige gamlinger.

Fruen ind hurtig.

FRUEN

Nu kommer hun, Blom.

BLOM

Talte du med hende?

FRUEN

Nei, jeg var ræd hun ikke vilde lukke op, saa jeg banket ikke paa. Der er hun. *Inderlig.* Blom, Blom, det er Helene.

Helene ind med en liten vadsæk.

HELENE

Saa kan jeg faa hentet resten imorgen. Farvel, mor. *Trykker hendes haand.* Farvel, far. — Tante har bodd saa alene nu i mange aar — og nu vil jeg se at gjøre det litt godt og hyggelig for hende, — og vi passer saa godt sammen. Vi har saa mange ting vi kan tale om, og kanske ogsaa faa arbeidet noget for. — Farvel, far. *Rækker haanden ut.* Farvel, mor. Kom saa, tante.

TANTE ULRIKKE

frem. Tal mand!

STATSRAADEN

Ikke et ord!

FRUEN

Blom!

HELENE

Kom saa, tante!

TANTE ULRIKKE

lægger haanden paa Bloms skulder; med helt forandret stemme. Hør nu, Christian. La os nu være fornuftige. Indbild dig at jeg er som andre mennesker, jeg ogsaa; for det er jeg da igrunden. Jeg har da ikke altid været saa rar. Har jeg vel, Christian? Har jeg vel, advokat?

STRØM

Aa — aa!

TANTE ULRIKKE

slaar spøkende ut med haanden. De er slem, er De. Nei, la os nu være fornuftige. Vi er jo alle saa glad i hende og vil hende det bare vel; ikke sandt, Christian, ikke sandt, statsraad? — Og kongen bryr sig ikke om hvad hun har gjort; Christian er like god for det, han. Bare la hende faa bli hjemme her i stuen *ser sig om i stuen* her er hun kjendt og har det saa godt.

HELENE

Men tante da, hvad er det du ber om?

TANTE ULRIKKE

Og saa la hendę faa reise til utlandet, eller la hende reise først og komme her hjem senere, — *hurtig* det kan du gjøre, saa dør det bort alt det du vet nok — — til store byer og til Schweiz og til Italien, — der skal være saa vakkert, saa vakkert i Italien. Og gi hende alt det hun vil ha, kjoler og broscher og alt, hun er jo saa ung og vakker og ung.

HELENE

Tante, hvad er det du gjør. Tigger du for mig? Synes du jeg har gjort noget galt da, tante — *Sætter sig og lægger hodet i sine hænder paa bordet.*

TANTE ULRIKKE

Hør ikke paa hende. Hun er ophisset nu. Der er saa meget som har gaat hende imot idag. Men hun er saa god og snil og saa ung — Det var en anden sak med mig. Jeg var styg jeg. Der var ingen som gjorde kur til mig, som det heter. Kur til mig! Ja er det ikke komisk, advokat? *Strøm nikker.* Ha ha — og saa blev jeg ærgerlig og misundelig og begyndte at tænke — jeg syntes det var saa uretfærdig og syntes at de stygge kvinders tid ogsaa skulde komme, — men verden er nu engang saa — — og jeg selv skal reise paa landet. *Ler.* Jeg har jo igrunden fortjent at sendes paa landet — til en prest, ha ha. *Tar Blom under armen.*

STRØM

Ja eller til en doktor.

STATSRAADEN

Der er noget i hvad frøken Ulrikke sier. Helene vilde vist ha godt av en tur til utlandet.

BLOM

Ja! Du har ret, Ulrikke.

TANTE ULRIKKE

Ja ja!

HELENE

Jeg har ikke godt av nogen tur — jeg vil ikke reise til utlandet. Kom, tante, jeg vil jo bli hos dig.

EIVIND

helt frem i forgrunden. Bare en kvinde som frøken Helene kunde svare slik. *Stolt, avvisende.* Det gjør mig ondt at skulle optræde mot dig, far, og muligvis mot Dem, frue, som jeg har saa dyp agtelse for, og mot dig, Ulrikke som har sveket Helene. Men jeg kan ikke se en kvinde staa alene. For jeg er ikke feig, frøken. Forstaar I da ikke at det er at fornærme frøken Helene at foreslaa hende at reise. At indbyde hende til at skamme sig. At flygte for folkesnakken. Hun som bare har latt sit hjerte tale, mens vi andre lar de tusen hensyn herske over os. Frøken Helene, tillat mig her i alle disse menneskers nærværelse at si Dem at jeg ærer Dem, beundrer Dem, ja, at jeg —

HELENE

Eivind Stabel — og De vover —

EIVIND

Ja jeg vover, trods alt som er hændt, trods Deres vrede i dette øieblik — jeg elsker Dem, elsker Dem, og uendelig mere nu i Deres stolte ensomhet, i Deres forlatte stolthet.

STRØM

halvhøit. Han er som skapt for en jury.

HELENE

Og De vover —. Far, at du taaler! — Tal til Deres søn! — Vet I da ikke — her i Eders egen dagligstue, i formiddag — hvad han har vovet at by mig — Jeg har ikke forstaat det helt før nu hvor lumpent, hvor usigelig lumpent. — Far og mor! Han saa at jeg mange ganger sat med lutende hode og med hænderne i skjødet — han saa hvor raadløs og uklar og fortvilet jeg ofte var — han saa at jeg var alene midt i mit hjem — han saa det, og han nærmet sig og han kredset om mig med alle sine klingende ord om frihet og sandhet og talte til mig i et sprog som han ikke brukte til andre — og saa tilsist, nu idag, trodde De at jeg var moden, at jeg kunde plukkes — for jeg var jo ung, jeg var jo av kjøt og blod, som De mumlet mig i øret, mens De gjorde stemmen dypere — — *like mot ham* men ikke netop dengang, ikke netop dengang — *Griper efter bordet for at støtte sig.*

FRUEN

tørrer hendes pande. Helene!

EIVIND

til Blom. Tal rolig og mildt til hende. Hun taaler ikke andet.

TANTE ULRIKKE

Ta hende tilbake, Blom og Kristine. Jeg har jo ingen ting mærket av det som hun sier om Eivind, — og slik gaar det naar hun kommer utenfor familien. Behold hende. Jeg skal komme væk.

HELENE

Vent, tante. Ta mig med.

TANTE ULRIKKE

Du faar ikke lov. Du skal bli her.

HELENE

fortvilet. Men er der da ingen — er alle imot mig?

FRUEN

Tal da menneske, og si at det ikke er din mening at du vil jage din datter ut paa gaten — de maa jo tro at det er for den elendige postens skyld.

BLOM

vender sig mot Helene. Helene.

STATSRAADEN

Farvel, Blom. Jeg gaar til hans ekscellence statsministeren og melder ham dit avslag.

STRØM

halvhøit. Bare et par maaneder!

BLOM

Ta hende hjem, Ulrikke, bare et par maaneder. Du kan jo leie en hyggelig fin leilighet. Jeg skal besørge alt i saa henseende. — Bli hos tante et par maaneder, Helene, saa blir alt godt — og saa om et par maaneder kan alt ordnes, saa kan du komme hjem igjen. — Ja, jeg vil nødig foreslaa dig det, — jeg ser at du ikke liker det — og det kan saa være; — men du forstaar ogsaa sikkert selv, at naar det gjælder en saa vigtig post — vigtig for landet; for det er jo ikke bare for min skyld — — *I sinne.* Svar mig, barn, — trods mig ikke like op i ansigtet. Har du ikke alt gjort nok for at sprænge familien — synes du ikke; — og er ikke vi, jeg og mine venner, dannede, hæderlige, normale mennesker, som raadet dig kjærlig og fornuftig, *forfærdelig sint* mens du har latt dig lede av et menneske som — som — ja jeg gider ikke ta det halvgale fruentimmers navn i min mund.

HELENE

Kom, tante. Vil du ha mig?

BLOM

Du vil, Helene —?

HELENE

Far! Saa skulde jeg sitte et par maaneder paa straf

hos dette halvgale fruentimmer, fordi jeg har forsvaret hende, eders egen søster, mot raa mennesker som haante hende kanske endnu værre end det nogensinde er gjort her i huset. Er det andet jeg har gjort? *Mildt og stille.* Aa nei, far, det er vist ikke det som sprænger familien.

TANTE ULRIKKE

griper hendes haand. Vær ikke sint paa mig. Jeg er stolt av dig.

HELENE

tar moren om halsen. Farvel, mor! Hils far! *Vinker paa Tante Ulrikke og gaar.*

BLOM

der har sat sig med hænderne for ansigtet. Helene!

TANTE ULRIKKE

hen til ham. Jeg skal nok stelle bra for hende gammelen! *Til Eivind.* Du er jo falden efter en embedsmand, saa jeg burde ha mærket det. *Neier for Strøm og Statsraaden.* I skal snart faa høre fra mig.

STRØM

Ja De vil jo leve som en skandale — der er opdaget hos en prest paa landet, — var det ikke saa?

TANTE ULRIKKE

Aa nei, nu skal det bli skandale av anden art, og jeg føler mig saa temmelig stærk at jeg kan ofre denne for at styrke ministeriet. *Gir advokaten ridepisken.* Det kan trænges. *Peker paa Blom.* Han der skal ikke hjælpe stort. Adjø, Kristine. *Gaar.*

Strøm gir Statsraaden ridepisken. Statsraaden ser paa den og vil gi den tilbake. Strøm tar ikke imot den.

FRUEN

Vær ikke saa bedrøvet, Blom; for racen er god, skal jeg si dig. Godnat! *Ind i spisestuen.*

STRØM

til Eivind. Naar De nu gaar ind i departementet —

EIVIND

Jeg opgir ikke en tøddel av mine anskuelser for det. Ikke en tøddel; hører du det, far!

STRØM

Nei, nei-nei. Det var slet ikke det jeg vilde tale om. Saa ser De indom paa kontoret til mig imorgen formiddag.

EIVIND

Det er virkelig altfor snilt av Dem —

STRØM

For naar De nu gaar ind i departementet, saa kan De jo betale maanedlige avdrag. Foruten renter og omkostninger. Det vilde jeg gjerne ha et bevis for. Klokken 1 imorgen formiddag!

EIVIND

Klokken 1. Det skal være mig en — præcis klokken 1. *Tar sit ur op.* Jeg ser det er endnu ikke lukket henne paa kaféen. Godaften.

STRØM

Bedre lykke en anden gang, forhaabningsfulde unge mand. Godaften. Vær ikke for streng mot mig i romanen. Det er vist en morsom bok. Jeg glæder mig meget. Godaften. Godaften. *Følger ham til døren. Eivind gaar.*

BLOM

farer op. Men Lie lever jo endnu —

STRØM

Bare ikke vær ræd. Han er sku sikker. Om fjorten dage kan du bære den avdødes ordener efter hans kiste. Stabel og jeg skal være marskalker.

Statsraaden staar midt fremme paa scenen med den ene haand ind paa brystet; i den anden haand har han ridepisken. Blom og Strøm staar paa hver sin side av ham.

STATSRAADEN

Du har kjæmpet dig gjennem som en mand. Alle oplyste, eller som du selv for litt siden sa, alle dannede,

hæderlige og normale mennesker staar paa din side — det faar være dig en trøst i din sorg. Desuten, Blom, om et par maaneder kan den sak ordnes, det sier sig selv. Mine venner! Det gjælder nu mere end nogensinde om at vi med guds hjælp holder sammen saa at landets dyrebareste interesser kan bevares.

STRØM

Amen!

Det Mallingske Bogtrykkeri

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 122884080